

Välfärd, socialfrågor, socialförsäkringar, pensioner, jämsköldhet

Kommitté 7 – Motioner

Slutprotokoll, Partistämman 2019

Innehåll

7.1, 7.2, 7.3, 7.4, 7.5: Pension	2
7.6: Det svenska pensionssystemet.....	4
7.7, 7.8: Seniorpolitiskt program	5
7.9, 7.10, 7.11: Pension och längre arbetsliv	6
7.12: Fondförvaltares avgifter	8
7.13: Åldersdiskriminering.....	9
7.14, 7.15: Barnbidrag	10
7.16, 7.17: Grundtrygghet.....	11
7.18, 7.19, 7.20, 7.21: Sjukskrivningsprocessen	12
7.22: Starten på sjukskrivningsprocessen	14
7.23: Vård av barn	15
7.24: Långtidssjukskrivning	15
7.25: Arbetsskada	16
7.26: Trygghet för företagare.....	17
7.27: Basinkomst	18
7.28: Ändrade sjukskrivningsregler.....	19
7.29: Vårdavgifter.....	19
7.31, 7.32, 7.33, 7.34, 7.35: Anhörigstöd	20
7.36: Gåvor och försörjningsstöd	22
7.37: Mobbning och psykiska trakasserier	23
7.38: SiS-hem	24
7.39: Socialförvaltning	24
7.40: Kriminalvård.....	25
7.41: Pornografi	26
7.42: Verkställande av LVU	27
7.43, 7.44, 7.45, 7.46, 7.47, 7.48, 7.49, 7.50: Narkotika	28
7.51, 7.52, 7.53, 7.54, 7.55, 7.56, 7.57, 7.58: Missbruksvård	30
7.59: Tobak och rökning.....	32
7.60: Serveringstillstånd	33
7.61: Vård av spelberoende	33
7.62, 7.63, 7.64: Jämställdhet	34
7.65: Jämställt försörjningsstöd.....	36
7.66: Kvinnofrid	37
7.67: Utsatta män.....	39
7.68: Assistansersättningen	39
7.69, 7.70: Daglig verksamhet.....	40
7.71: LSS	41
7.72: Habilitering.....	42
7.73: Motion om mansjourer i Gävleborg	43
7.74, 7.75, 7.76, 7.77, 7.78, 7.79: Alkoholpolitik.....	44

7.1, 7.2, 7.3, 7.4, 7.5: Pension

7.1.1 att Centerpartiet tillsätter en arbetsgrupp som arbetar med en förbättring av grundpensionen.

7.2.1 att det sammanlagda ansökningsbara beloppet från pensionsmyndigheten ska hållas över nivån för fattigdomsgränsen

7.2.2 att rundgången mellan myndigheter slopas för pensionsinkomster under 15 000kr i månaden efter skatt och ev. utjämnings av skatteintäkter hanteras direkt mellan den berörda kommunen och pensionsmyndigheten med hjälp av en redovisning från skatteverket m.a.p. de skattebelopp som den skattefria delen av inkomsten ger upphov till.

7.3.1 att utreda detta förslag om ett nytt pensionssystem som inte är åldersbundet utan grundar sig på arbetstimmar i yrkeslivet.

7.4.1 att Centerpartiet snarast ska initiera en översyn av hela pensionssystemet och starta en bred diskussion om pensionssystemet i hela samhället

7.5.1 att Centerpartiet initierar en genomgripande översyn av pensionssystemet,

7.5.2 att översynen sker öppet för ökad kunskap och insikt om dess konsekvenser

Partistyrelsens yttrande:

Flera motionärer lyfter att många pensionärer inte har tillräckligt med pengar över för mat när räkningar, hyran och andra utgifter är betalt. Pengarna räcker inte till grundläggande behov. Centerpartiet står bakom pensionsöverenskommelsen där beslut fattats om höjd garantipension, höjt bostadstillägg och samtidigt ett bibehållt respektavstånd till de som arbetat ett helt liv men med låg lön. Centerpartiet har stämmobeslut på att det behövs en översyn av äldres kostnader och ersättningar. Det är viktigt också ur jämställdhetssynpunkt eftersom de flesta med låg pension är ensamstående kvinnor. Vi står även bakom beslutet om lika skatt på inkomst av arbete och pension.

Några motionärer vill att Centerpartiet tillsätter en arbetsgrupp som arbetar med en förbättring av grundpensionen. Ytterligare motionärer vill att Centerpartiet initierar en genomgripande översyn av pensionssystemet. Pensionsgruppen, där Centerpartiet är representerade, arbetar kontinuerligt med frågor som rör hur vi ska förbättra pensionssystemet. I Pensionsgruppen pågår även arbete med grundpensionen. Centerpartiet är representerat i pensionsgruppen.

Pensionsgruppen är en parlamentarisk arbetsgrupp bestående av representanter för de partier som stod bakom 1994 års pensionsöverenskommelse. Gruppen har till uppgift att kontinuerligt se över pensionssystemet och att vårda och utveckla pensionsöverenskommelsen. Besluten som fattas i Pensionsgruppen fattas i konsensus och kommuniceras inte innan enighet uppnåtts. Den relativt nyligen genomförda pensionsöverenskommelsen måste få träda i kraft fullt ut med alla delar den innefattar innan en ny översyn är aktuell.

Pensionssystemet är nyligen utrett och resultatet blev de nio punkterna i överenskommelsen från december 2017. Partistyrelsen instämmer i att pensionssystemet behöver förbättras och det arbetet pågår eftersom Pensionsgruppen nu är i färd med att genomföra dessa nio punkter den ena efter den andra. Ytterligare utredningar är således inte aktuella just nu. Det arbete som pågår i Pensionsgruppen för förbättringar av pensionärers ekonomi fortlöper med tydligt

fokus på ekonomiska förbättringar för de som har det sämst ställt ekonomiskt. Pensionsgruppens arbete kommuniceras i största möjliga mån givet förutsättningarna.

Centerpartiet verkar för en rad förbättringar för pensionärers ekonomi. Centerpartiet står bakom att höja grundpensionen, dvs garantipensionen och bostadstillägget. Det är viktigt också ur jämställdhetssynpunkt eftersom de flesta med låg pension är ensamstående kvinnor. Centerpartiet står bakom pensionsöverenskommelsen där beslut fattats om höjd garantipension och samtidigt ett bibehållt respektavstånd till de som arbetat ett helt liv men med låg lön. Vi står även bakom beslutet om lika skatt på inkomst av arbete och pension.

Det finns ett förbehållsbelopp som innebär att alla ålderspensionärer ska ha en viss summa kvar att leva på när alla kostnader för vård och omsorg m.m. är betalt. Maxtaxan ska sedan finnas för att garantera att det finns ett tak på utgifterna. Men utöver detta finns flera utgifter som inte ingår i maxtaxan och förbehållsbeloppet. Det varierar mellan kommunerna vilka kostnader de har för vissa nödvändiga trygghetssystem för den äldre. Centerpartiet har stämmobeslut sedan tidigare på att det behövs en översyn av äldres kostnader och ersättningar. Nivåer och vad som ingår i försörjningsstödet, existensminimum och förbehållsbelopp behöver ses över.

Centerpartiet instämmer i motionens intentioner och har beslut på att se över försörjningsstöd och att det arbete som pågår i Pensionsgruppen för en förbättring av pensionärers ekonomi fortlöper med tydligt fokus på ekonomiska förbättringar för de som har det sämst ställt ekonomiskt.

Ytterligare en motion lyfter att många pensionärer lever i fattigdom och att det med dagens system inte går att söka medel i våra trygghetssystem över den nivå som enligt många benämns som EU:s fattigdomsgräns. EU:s fattigdomsgräns, vilken det ofta hänvisas till, är inte fullt applicerbar på olika länder, men oaktat det faktum att fattigdomsgränsen är ett trubbigt begrepp så är det många pensionärer i Sverige som inte har tillräckligt med pengar över för mat när räkningar, hyra och andra utgifter är betalda.

Motionären tar även upp att det är onödigt mycket ”rundgång”, det vill säga administration/ansökningsförfaranden hos olika myndighetsinstanser för ett erhålla ekonomisk ersättning vid pensionsinkomster under 15 000 kr. Motionären menar att detta skulle kunna hanteras direkt mellan den berörda kommunen och pensionsmyndigheten genom en redovisning av de skattebelopp som den skattefria delen av inkomsten ger upphov till.

Partistyrelsen anser att det kan riskera att leda fel att sätta en fast nivå, då den disponibla inkomsten är väldigt beroende av prisutveckling i övrigt i samhället. Partistyrelsen instämmer dock i motionens intention att förbättra situationen för landets pensionärer, framförallt de med låga pensioner, och avser fortsätta arbeta i den riktningen.

En motion lyfter frågan om pensionsålder och att människor med fysiskt krävande arbeten är utslitna i kroppen och inte orkar arbeta lika länge som människor inom tjänstemannayrken. Människor i lågavlönade yrken, exempelvis omvårdnadsyrken får ofta en låg pension och hamnar i fattigdom som äldre. Motionären föreslår att vi inför en livsarbetstid, exempelvis 7.21 000 timmar med en flytande pensionsålder istället för en fast sådan. Enligt det förslag som tagits fram i den blocköverskridande pensionsöverenskommelsen höjs den lägsta åldern för att ta ut allmän pension från 61 till 62 år, nästa år. Samtidigt höjs LAS-åldern, från 67 till 68 år. 2023 höjs lägsta åldern för allmän pension ytterligare ett år till 63 år. Samtidigt höjs gränsen för garantipension från dagens 65 till 66 år, samt rätten att ha kvar sin anställning som då blir 69 år. 2026, höjs gränserna för både allmänpension och garantipension med ännu

ett år, till 64 respektive 67 år. Människor som haft ett hårt och långt arbetsliv och inte orkar arbeta längre kommer fortfarande ha möjlighet att gå i pension tidigare, så länge man uppnått lägsta åldern.

Centerpartiet står bakom den höjda pensionsåldern i pensionsöverenskommelsen. Livslängden har ökat i Sverige sedan dagens pensionsålder beslutades och pensionerna måste räckta allt längre. Vi är friskare och kan arbeta längre än tidigare. För att upprätthålla bra pensioner behöver arbetslivet förlängas och bli mer hållbart. Därför höjs alla pensionsåldergränser och motsvarande åldersgränser i trygghetssystemen och följer medellivslängden.

Partistämman beslutade:

att Centerpartiet inom ramen för Pensionsgruppen aktivt fortsätter arbeta för att förbättra pensionssystemet och pensionärs ekonomi, med tydligt fokus på ekonomiska förbättringar för de som har det sämst ställt ekonomiskt, samt vårdar och utvecklar pensionsöverenskommelsen.

Partistämman instämde i intentionerna i följande motioner:

7.1

7.2

7.5

Partistämman avslog följande motioner:

7.3

7.4

7.6: Det svenska pensionssystemet

7.6.1 att en kronjuvelsfond skapas som genom aktieplacering skyddar mot förlust av våra bästa företag,

7.6.2 att avkastningen från kronjuvelsfonden går till statlig pension

Partistyrelsens yttrande:

AP-fonderna styrs övergripande med ett avkastningsmål. Dess styrelser utses av regeringen, genom Finansdepartementet. Exempelvis första AP-fondens övergripande krav på organisationen är att den på tio års sikt ska förvalta sin del av pensionskapitalet så att den reala avkastningen blir minst 4 procent per år. Styrelsen bestämmer också hur stor finansiell risk som fonden bör ta.

För partistyrelsen är det viktigt att det är den reala avkastningen som ska vara målet eftersom syftet är att skapa tillväxt för de som i slutändan ska gynnas, d.v.s. pensionärerna. Ett system likt det motionären föreslår med ett generellt krav på investeringar i idag svenskägda företag menar partistyrelsen skulle missa huvudsyftet med investeringarna. AP-fonderna måste ha friheten att investera i bolag oavsett om aktieägarmajoriteten är svensk eller ej.

Partistämman avslog följande motioner:

7.6

7.7, 7.8: Seniorpolitiskt program

7.7.1 Att ge partistyrelsen i uppdrag att utse en arbetsgrupp som tar fram ett förslag till heltäckande seniorprogram som antas av en partistämma inför valet 2022.

7.8.1 Att Centerpartiet tar fram ett heltäckande seniorprogram för beslut, senast på partiets stämma 2021

Partistyrelsens yttrande:

Sverige är ett av världens bästa länder att åldras i. På många sätt är dagens seniorer lyckligt lottade jämfört med tidigare generationer. Dagens pensionärer är mer sällan fysiskt utslitna, de känner sig friskare och är mer aktiva än förr. Seniorers livserfarenhet och kompetens gör att man i många fall arbetar lite längre. Då är man också en stor tillgång för samhället. Centerpartiet ser de stora positiva och kreativa möjligheterna med att vara senior. Åldersgruppen över 7.21 år växer, särskilt kraftig är ökningen för de som är över 7.61 år. År 2050 beräknas antalet 7.61-åringar och äldre fördubblas jämfört med idag. Det kommer att ställa välfärden inför stora utmaningar. Centerpartiet startade under våren 2017 ett seniornätverk för att extra belysa äldre frågor. Inför valet 2018 togs det fram ett dokument om Centerpartiets seniorpolitik ”Trygghet och valfrihet”. Motionärerna vill att ett heltäckande program tas fram av en speciellt utsedd arbetsgrupp för att bredda och fördjupa Centerpartiets seniorpolitik inför valet 2022.

Seniornätverket driver äldre frågor aktivt. Seniornätverket har synliggjort seniorpolitiken och uppmärksammat frågorna för bland annat partistyrelsen. Partistyrelsen ser ett behov av fortsatt politikutveckling av seniorpolitiken både löpande och i några av de befintliga stämmoprogrammen, dvs i befintlig struktur för arbetet men med större tyngd på seniorpolitik. Stämmoprogrammen fokuserar på politikområden som av olika skäl prioriteras inför respektive stämma. Beslut om vilka politiska program som tas fram fattas av partistyrelsen innan partistämmorna. Partistämman bör inte besluta om vilka program som ska tas fram, utan det är istället något som partistyrelsen avgör inför varje stämma.

Det kan finnas behov av att uppdatera vissa delar av seniorpolitiken, eller hela, redan innan nästa partistämma, som enskilt område eller som en del i bredare reformprocesser. Men partistyrelsen förordar att detta arbete sker inom befintlig struktur och arbetssätt, vilket innefattar seniornätverket.

Partistyrelsen anser att seniorpolitiken behöver fördjupas och breddas men inte att en arbetsgrupp utses.

Partistämman beslutade:

att Centerpartiets seniorpolitik fördjupas och breddas inför nästa partistämma.

Partistämman avslog följande motioner:

7.7

7.8

7.9, 7.10, 7.11: Pension och längre arbetsliv

7.9.1 att den webbaserade plattformen Minpension.se, utvecklas så att all intjänad pension, allmän som tjänstepension, placerade i olika tjänstepensionsbolag, kan samlas och ge en total bild av den intjänade pensionen.

7.9.2 att de olika avtalsområdena för tjänstepension harmoniseras beträffande intjänandeår, möjligheter att välja hur kapitalet ska placeras, efterlevandeskydd, utbetalningstider och ålder för automatisk utbetalning.

7.9.3 att skapa möjlighet för äldre att arbeta deltid och kombinera detta med att ta ut en deltidspension.

7.9.4 att ge arbetsgivare goda incitament för att anställa äldre personer som önskar arbeta deltid efter 65 års ålder och samtidigt ta ut deltidspension.

7.10.1 att skapa möjligheter för äldre att arbeta deltid och kombinera detta med att ta ut delpension.

7.10.2 att ge arbetsgivare goda incitament för att anställa äldre personer som önskar deltid efter 65 års ålder och samtidigt ta ut deltidspension.

7.10.3 att tillämpningen av diskrimineringslagen mot äldre skärps.

7.10.4 att diskrimineringslagen utökas med en skyldighet för företag att göra speciella utvecklingsplaner för äldre arbetskraft som t ex i Tyskland.

7.11.1 att det görs möjligt att välja aktier i premiepensionssystemet.

Partistyrelsens yttrande:

Motionärerna lyfter frågan om pensionsportalen minpension.se och huruvida tillräckligt med information finns där. På minpension.se kan man få en överblick av sin kommande pension och göra individuella prognoser. Motionärerna vill att minpension.se utvecklas och att all intjänad pension, allmän- som tjänstepension, placerade i olika tjänstepensionsbolag, samlas på minpension.se och att en total bild av den intjänade pensionen ges. Redan idag är så fallet, nästintill alla tjänstepensionsbolag rapporterar in till minpension.se. Tanken med portalen minpension.se är att den ska erbjuda så komplett information som möjligt och mängden

tjänstepensionsbolag som rapporterar in till minpension.se har därför konstant ökat. Idag är det enbart ett fåtal bolag som inte rapporterar till portalen.

Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning att informationen på minpension.se bör ge en heltäckande överblick över pensionen. Med den goda utveckling som hittills varit är informationen nästintill komplett. Det ligger redan idag i pensionsbolagens intresse att rapportera in till Minpension.se och utvecklingen går snabbt i rätt riktning. De krav som motionären ställer i första att-satsen är således att betrakta som uppfyllda.

En motionär tar upp möjligheten att införa aktier i premiepensionssystemet. Premiepensionen är den lilla del av pensionssystemet där det är möjligt att välja själv hur pengarna ska placeras. Därför har just premiepensionen varit viktig för Centerpartiet att värna i förhandlingar.

Motionären vill lägga till möjligheten i Premiepensionssystemet att själv välja vilka aktier man väljer att spara i, det vill säga att inte gå omvägen via fondförvaltare om man inte vill. Att ha en ren aktieportfölj istället för fonder i premiepensionssystemet fungerar inte om hänsyn ska tas till de krav och kontrollsystem som idag finns. Det pågår dessutom ett viktigt arbete i att förbättra dessa system för att minska risken för att oseriösa fonder letar sig in i premiepensionssystemet.

Fördomar eller stereotypa föreställningar som utgår från en människas ålder och som kan leda till diskriminering har blivit allt vanligare. Vi har ett stort behov av människor med erfarenhet och kompetens på svensk arbetsmarknad, vi är friskare och lever längre och som en följd av detta har vi tagit beslut om höjd pensionsålder. Vi lever allt längre men den som söker nytt jobb i medelåldern märker att det ofta är svårare. Åldersdiskriminering är negativ för tillväxt och välfärd. Det skapas inlåsnings effekter, människor vågar inte söka nytt jobb, vilket också för den enskilde ger känslan av att inte vara behövd. Företag går miste om arbetskraft och människor blir arbetslösa. Vi behöver arbeta längre för att klara vår välfärd. Vi har inte råd att låta fullt arbetsföra människor med erfarenhet och kompetens och dessutom en vilja och ork att arbeta inte får den möjligheten. Det är slöseri på alla sätt för vårt samhälle. Partistyrelsen delar uppfattningen att åldersdiskriminering ska motverkas.

Diskrimineringslagstiftningen grundar sig på sju diskrimineringsgrunder där ålder är en av dem. Dagens diskrimineringslagstiftning gällande ålder anser partistyrelsen är väl avvägd. Partistyrelsen ser inte att just diskrimineringsgrunden ålder bör skärpas mer än någon av de andra diskrimineringsgrunderna.

Att lagstifta om en skyldighet gentemot företag gällande utvecklingsplaner för äldre anser partistyrelsen inte hör hemma i diskrimineringslagstiftningen utan istället i arbetsrätten. Dock vill Centerpartiet inte lagstifta om ytterligare krav och regler på företagen.

Pensionssystemet är flexibelt i hur man tar ut sina pengar. Från 61 får man ta ut vilka delar man vill till sin dödsdag. Alla tjänstepensioner är redovisade i Minpension.se utom någon/några specialfall. Direktspara i aktier i PPM har diskuterats men det har avslagits då det är ytterst få/ingen som har uttryckt intresse. Det ställer helt andra krav på fondtorget, kontroll, information, värdesäkring etc. Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning om att förbättra möjligheterna för äldre att arbeta i allmänhet och då ingår även möjligheterna till att arbeta deltid. Att ta ut pension på deltid är redan möjligt.

Motionärerna vill att de olika avtalsområdena för tjänstepension harmoniseras mer beträffande intjänandeår, möjligheter att välja hur kapitalet ska placeras, efterlevandeskydd, utbetalningstider och ålder för automatisk utbetalning. Det är parterna som bestämmer hur de

ska förvalta tjänstepensionen. Vissa arbetsgivare överlåter helt till arbetstagaren att bestämma det. Det är en viktig del i parternas ansvar att hantera tjänstepensionen och där ska staten inte lägga sig i. Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning men är av uppfattningen att parterna ska fortsätta att ansvara för hur tjänstepensionsavtalen utformas.

Partistämman biföll följande motioner:

7.9.3 att skapa möjlighet för äldre att arbeta deltid och kombinera detta med att ta ut en deltidspension.

7.9.4 att ge arbetsgivare goda incitament för att anställa äldre personer som önskar arbeta deltid efter 65 års ålder och samtidigt ta ut deltidspension.

7.10.1 att skapa möjligheter för äldre att arbeta deltid och kombinera detta med att ta ut deltidspension

7.10.2 att ge arbetsgivare goda incitament för att anställa äldre personer som önskar deltid efter 65 års ålder och samtidigt ta ut deltidspension.

Partistämman instämde i intentionerna i följande motioner:

7.9.1

Partistämman avslog följande motioner:

7.9.2

7.10.3

7.10.4

7.11.1

7.12: Fondförvaltares avgifter

7.12.1 att fondens kapital är värdesäkrat för inflation innan förvaltningsavgift får tas ut

Partistyrelsens yttrande:

Motionären tar upp hur fondförvaltares avgifter bör regleras. Motionären föreslår att förvaltningsavgiften får tas ut på den reella tillväxten dvs först när fondens kapital kompenserats för penningvärdesförsämringen.

Den 1 november 2018 infördes efter riksdagsbeslut nya regler för ett tryggare fondtorg. De nya reglerna innebär bland annat att en fondförvaltare måste ansöka hos Pensionsmyndigheten om att kunna teckna ett fondavtal. De måste också uppfylla nya krav för att få vara med inom premiepensionens fondtorg. Några av kraven är ett minsta förvaltad kapital per fond

utanför premiepensionen, krav på verksamhetshistorik för fondförvaltaren samt relevant och sammanhållen avkastningshistorik för en fond.

De bedrägerier som under senare år har uppdragats är förkastliga och det är bland annat mot denna bakgrund som steg tas mot ett mer robust pensionssystem. Partistyrelsen anser dock inte det rimligt att från staten tvinga fram värdesäkrat pensionskapital. Varken för de statliga AP-fonderna eller fristående aktörer på PPM-torget. En värdetillväxt på tillgångar som ligger över den ränta som är möjligt att erhålla kräver risktagande. En betydande del av pensionskapitalet är placerat i aktier vars värde i huvudsak bestäms av det underliggande värdet på företagen, inte på inflation. Placering i aktier genomförs dels för att få riskspridning, dels i syfte att uppnå en större värdetillväxt än exempelvis om alla medel var placerade i garanterade ränteobligationer. Men aktiehandel medför även risk. Detta ska den kund som placerar sina pengar i aktier vara medveten om. Ett inflationssäkrat pensionskapital skulle även medföra orättvisor mellan de som väljer ett mer säkert (räntor) och osäkert (aktier) tillgångsslag. Exempelvis är inflationen idag avsevärt högre än många ränteplaceringar.

För närvarande ses det över hur PPM ska kunna komma med bättre vägledning/råd till placerare i PPM.

Partistyrelsen menar att det har varit ett viktigt steg att införa ett tryggare fondtorg liksom att det är viktigt med fortsatt god konsumentupplysning gällande risker med olika finansiella placeringar.

Partistämman avslag följande motioner:

7.12

7.13: Åldersdiskriminering

7.13.1 att ge uppdrag till Centerpartiets partistyreelse att arbeta för att Centerpartiet verkar för att åldersdiskriminering i arbetslivet motverkas med avsikten att bättre utnyttja äldres erfarenhet.

Partistyrelsens yttrande:

Fördomar eller stereotypa föreställningar som utgår från en människas ålder och som kan leda till diskriminering har blivit allt vanligare. Vi har ett stort behov av människor med erfarenhet och kompetens på svensk arbetsmarknad, vi är friskare och lever längre och som en följd av detta har vi höjt pensionsåldern. Trots detta så har åldersdiskrimineringen i arbetslivet ökat. Vi lever allt längre men den som söker nytt jobb i medelåldern märker att det ofta är svårare. Åldersdiskriminering är negativ för tillväxt och välfärd. Det skapas inlåsnings effekter, människor vågar inte söka nytt jobb, vilket också för den enskilde ger känslan av att inte vara behövd. Företag går miste om arbetskraft och människor blir arbetslösa. Motionären vill att Centerpartiet verkar för att åldersdiskriminering i arbetslivet motverkas med avsikten att bättre utnyttja äldres erfarenhet.

Centerpartiet ser allvarligt på åldersdiskrimineringen i arbetslivet och bifaller därför motionen. Vi behöver arbeta längre för att klara vår välfärd. Vi har inte råd att låta fullt

arbetsföra människor med erfarenhet och kompetens och dessutom en vilja och ork att arbeta inte får den möjligheten. Det är slöseri på alla sätt för vårt samhälle.

Partistämman beslutade:

att Centerpartiet verkar för att åldersdiskriminering i arbetslivet motverkas med avsikten att bättre ta tillvara äldres erfarenhet.

Partistämman instämde i intentionerna i följande motioner:

7.13

7.14, 7.15: Barnbidrag

7.14.1 att se över vilka som bör ha rätt till barnbidrag t ex hög vs låginkomsttagare.

7.14.2 att utreda samhällseffekten av att ge fler än tre barn barnbidrag

7.15.1 att flerbarnstillägget i barnbidraget avskaffas

7.15.2 att de medel som sparas istället används för utökad bidrag till ensamstående föräldrar i ekonomisk utsatthet och riktade bidrag till skolor med stor andel underkända elever

Partistyrelsens yttrande:

Barnbidrag är ett ekonomiskt stöd som automatiskt betalas ut till föräldrar som bor och har barn i Sverige. Ett behovsprövat barnbidrag är en fråga som emellanåt kommer upp i debatten. Motionären vill att reglerna ses över för hur barnbidraget skall användas och vilka som det skall delas ut till. Det finns många aspekter att beakta vid en översyn av hur barnbidraget betalas ut, t.ex. vid tvister i samband med separationer då kvinnan ofta hamnar i ekonomiskt trångmål och barnbidraget utgör en viktig del av en ofta liten inkomst.

Samtidigt är det många hushåll som får barnbidrag som har stora ekonomiska resurser. Det är viktigt att träffsäkerheten i våra trygghetsförsäkringar beaktas. Men att administrera inkomstkontroll är kostsamt. Skattesystemet är progressivt vilket innebär att den som tjänar mer också betalar en större del av sin lön i skatt. Vid en viss inkomstnivå tillkommer statlig skatt ovanpå kommunal- och landstingsskatt och för de som tjänar ytterligare lite till tillkommer värnskatt. Samtidigt trappas jobbskatteavdraget ned på högre inkomster. Människor med hög inkomst bidrar i hög grad till den gemensamma välfärden där barnbidraget ingår. Välfärdssystemet innefattar både transfereringar som syftar till att utjämna mellan olika inkomstkikt, som bostadsbidrag och ekonomiskt bistånd, och andra som omfördelar resurser mellan generationer och bidrar till en önskad samhällsutveckling. Till dessa hör bland annat barnbidrag, subventionerad sjukvård och gratis utbildning. Att alla oavsett inkomst behandlas lika och har samma sociala rättigheter långsiktigt garanterar viljan att bidra till den gemensamma välfärden.

En av motionärerna tar upp aspekten av att minska befolkningstillväxten. I Sverige vill vi ha en befolkningstillväxt för att klara den gemensamma välfärden. Att med medel som

barnbidraget försöka att minska befolkningstillväxten i ett land som Sverige är inte rätt väg att gå anser partistytelsen.

Flerbarnstillägget betalas automatiskt ut om du redan får barnbidrag för minst två barn. För att en befolkning i ett utvecklat land ska behålla sin numerär krävs att varje kvinna i snitt föder 2,1 barn (oaktat migrationseffekter). I Sverige väntas barnafödandet ligga stilla på 1,9 barn per kvinna till 2030 (FN:s rapport World Fertility Patterns 2015). I Sverige är inte begränsning av födselar aktuellt. De familjer som har fler än tre barn är förhållandevis få och partistytelsen anser att systemet med barnbidrag till familjer med fler än tre barn bör behållas. Idag finns möjligheten att välja vem av föräldrarna som ska ta emot barnbidraget. Vi har delat barnbidrag i dag och det är möjligt att överlåta sin andel till den andre föräldern.

Partistämman avslog följande motioner:

7.14

7.15

7.16, 7.17: Grundtrygghet

7.16.1 att utveckla en konkret modell för Centerpartiets ekonomiska Grundtrygghet, förslagsvis baserat på två basbelopp: Det ena till tak över huvudet (c:a 3 600 kr per månad) och Det andra till mat för dagen (c:a 121 kr per dag)

7.17.1 att Centerpartiet verkar för att utreda hur dagens ekonomiska bistånd, socialförsäkringar, a-kassa, studiemedelssystem, pensionssystem med mera, helt eller delvis kan ersättas med ett grundtrygghetssystem

7.17.2 att de sociala trygghetssystemen ska baseras på en rättvis och effektiv grundtrygghetsmodell

7.17.3 att grundtryggheten ska vara lika för alla, oberoende av ålder, erfarenhet eller tidigare inkomster

7.17.4 att ersättningssystemen ska utformas så att det alltid lönar sig att gå upp i arbetstid

Partistytelsen yttrande:

Dagens socialförsäkringssystem är inte perfekt och det kan även uppfattas krångligt. Bland annat sågs våra trygghetsförsäkringar över i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen 2015. Den grundtrygghetsersättning som motionären beskriver är något som Centerpartiet vill undvika eftersom vi tror på människors individuella styrka och att vi alla är individer med skiftande behov. Centerpartiet tror inte på en utformning liknande ”medborgarlön”. Ett försök med grundtrygghet är genomfört i Finland och det har inte givit positiva effekter. Inom ramen för socialförsäkringsutredningen har till exempel arbetslöshetsförsäkringen setts över. Arbetslöshetsförsäkringen ska som exempel fungera som en stark omställningsförsäkring och ge ett verkligt skydd mot inkomstbortfall, den ska inte omvandlas till en renodlad grundtrygghetsförsäkring, vilket skulle bli resultatet med en grundförsäkring helt utan inkomstprincip. Inkomstprincipen som finns inbyggd i trygghetssystemen innebär inte, enligt partistytelsen, att staten tar ett större ansvar för människor som haft högre inkomster. Det är en förutsättning för trovärdigheten i

välfärdssystemen. Grunden är att bidrag inte ska vara en permanent försörjning utan en tillfällig lösning. De människor som aldrig någonsin kommer att kunna arbeta i någon mån ska erhålla sjukersättning. Trygghetssystemen ska alltid utformas så att det alltid lönar sig att gå upp i arbetstid. Som motionären lyfter är det dock viktigt att kontinuerligt arbeta för mindre byråkrati inom ramen för trygghetssystemen.

Däremot verkar Centerpartiet för att en samhällslön stegvis införs för dem som aldrig någonsin kommer att vara aktuella för ett lönearbete, på grund av svåra fysiska och psykiska handikapp, så att de ska kunna leva på en rimlig standard utan att vara ekonomiskt beroende av föräldrar, syskon eller andra anhöriga. Samhällslön skulle således handla om en tydligt avgränsad grupp, inte om alla medborgare. Det är således stor skillnad mellan samhällslön och medborgarlön.

Partistämman biföll följande motioner:

7.17.4 att ersättningssystemen ska utformas så att det alltid lönar sig att gå upp i arbetstid

Partistämman avslog följande motioner:

7.16

7.17.1

7.17.2

7.17.3

7.18, 7.19, 7.20, 7.21: Sjukskrivningsprocessen

7.18.1 att Försäkringskassan ska verka för att stödja och hjälpa människor

7.18.2 att Försäkringskassan ska ha korta handläggningstider

7.18.3 att om handläggningstiden eller utbetalning fördröjs blir Försäkringskassan ersättningsskyldig till medborgaren på samma sätt som medborgaren i dag bestraffas vid försening.

7.18.4 att ersättning till medborgare ska utbetalas en månad efter sjukskrivning och summan ska i efterhand kunna komma att korrigeras, för att snabba på.

7.19.1 att Centerpartiet verkar för att sätta en gräns på handläggningstiden för att utreda rätten till sjukersättning.

7.20.1 att motionen tillstyrks i sin helhet

7.20.2 att försäkringskassans egna anställda läkare tar över sjukskrivningsrollen från den behandlande läkaren efter 4 veckors sjukskrivning

7.21.1 att Centerpartiet verkar för införande av försäkringsläkare i Sverige

Partistyrelsens yttrande:

Enligt lag har Försäkringskassan ansvaret för att sjukskrivningsprocessen förs framåt, något som idag brister. Enligt Inspektionen för Socialförsäkring, ISF, brister Försäkringskassan i bedömningarna vid 7.48 och 17.21 dagar i rehabiliteringsprocessen. Försäkringskassan avslår ansökningar om sjukersättning. Avslag av pågående sjukfall ligger på oacceptabelt hög nivå. De som överklagar besluten får vänta i ett halvår utan ersättning. Det är inte många som klarar ett halvår utan inkomst. Försäkringskassan har även ett samordningsansvar som inte följs.

Centerpartiet vill därför se en översyn av Försäkringskassan och sjukförsäkringen. Partistyrelsen anser att de specifika förslag som motionärerna kommer med gällande handläggningstid, fördröjd utbetalning, ersättningsskyldighet för Försäkringskassan och rätten till sjukersättning är förslag som skulle kunna tas med i en översyn av Försäkringskassan. Det viktigaste dock är att besluten är välgrundade.

Istället för att stänga ute människor med sjukdom och nedsatt arbetsförmåga i utanförskap, ska samhället hjälpa sina medborgare och öka andelen av befolkningen som befinner sig i arbete. Därför vill Centerpartiet se en kortare första sjukskrivningstid, fler deltids- än heltidssjukskrivningar och större flexibilitet vid återgång i arbete. Vi vill även se en förstärkt rehabilitering med tidiga insatser, täta uppföljningar och avstämningar mellan den sjukskrivna, arbetsgivaren, Försäkringskassan och läkaren. Vi vill se en mer flexibel sjukskrivning där den sjukskrivna i samråd med sin läkare och arbetsgivare ges möjlighet att pröva att arbeta utifrån förmåga och sedan rapportera in retroaktivt till Försäkringskassan.

Partistyrelsen instämmer i att Försäkringskassans uppdrag innefattar att stödja och hjälpa människor och även att ha korta handläggningstider.

Några motionärer tar upp sjukskrivning, läkarintyg och den bristande hanteringen i sjukskrivningsprocessen hos Försäkringskassan och föreslår att nya tjänster inrättas hos Försäkringskassan. Den ena motionen föreslår – specialister i försäkringsmedicin – Försäkringskassans egna sjukskrivande läkare. Den andra motionen föreslår Försäkringsläkare. Partistyrelsen anser att det kan vara värt att se över möjligheten till utvecklad läkarkompetens på Försäkringskassan men vill inte se specifika försäkringsläkare.

Problemen med avsaknad av läkarkompetens på Försäkringskassan har tidigare diskuterats och då i termer av förenklade läkarintyg. Inspektionen för socialförsäkring, ISF, har utrett förenklade läkarintyg och försökte införa det 2015 men försöket avbröts då problem tillstötte. Istället för att förbättra processen och intygen, se över vad som kunde göras, så avbröts införandet. Centerpartiet vill se över läkarintygen.

Partistyrelsen anser att de specifika förslag som motionärerna kommer med gällande Försäkringskassans egna läkares roll är, förslag som skulle kunna tas med i den van nämnda översynen av Försäkringskassan.

Partistämman beslutade:

Att Centerpartiet verkar för en översyn av Försäkringskassan och sjukförsäkringen.

Att Centerpartiet verkar för att handläggningstiderna för att utreda rätten till sjukersättning kortas.

Partistämman instämde i intentionerna i följande motioner:

7.18

7.19

Partistämman avslog följande motioner:

7.20

7.21

7.22: Starten på sjukskrivningsprocessen

7.22.1 Att arbeta för att socialförsäkringen utformas så att den enskilde har ekonomisk trygghet från sjukskrivning fram till bedömning av rätten till sjukpenning.

Partistyrelsens yttrande:

Motionären tar upp ekonomisk trygghet vid sjukskrivning. Inspektionen för socialförsäkring, ISF, har utrett förenklade läkarintyg och 2015 gjordes försök att införa förenklade läkarintyg, men försöket avbröts då problem tillstötte. Istället för att förbättra processen och intygen, se över vad som kunde göras, så avbröts införandet. Centerpartiet vill se över läkarintygen.

Istället för att stänga ute människor med sjukdom och nedsatt arbetsförmåga i utanförskap, ska samhället hjälpa sina medborgare och öka andelen av befolkningen som befinner sig i arbete. Därför vill Centerpartiet se en kortare första sjukskrivningstid, fler deltids- än heltidssjukskrivningar och större flexibilitet vid återgång i arbete. Vi vill även se en förstärkt rehabilitering med tidiga insatser, täta uppföljningar och avstämningar mellan den sjukskrivna, arbetsgivaren, Försäkringskassan och läkaren. Vi vill se en mer flexibel sjukskrivning där den sjukskrivna i samråd med sin läkare och arbetsgivare ges möjlighet att pröva att arbeta utifrån förmåga och sedan rapportera in retroaktivt till Försäkringskassan. En sådan lösning skulle skapa mindre ekonomisk stress för den sjukskrivna personen. Idag kan återgången i arbete efter sjukskrivning kännas stelbent och skapa stress för den som är sjukskriven. Stress är extra ogynnsamt vid sjukskrivning, det snabbar inte på tillfrisknandet, speciellt inte vid psykisk ohälsa. För många människor kan arbetsförmågan variera från vecka till vecka. Därför behövs anpassade flexibla lösningar för successiv återgång i arbete där den sjukskrivna ges mer utrymme att pröva hur mycket hen klarar av att jobba. Varje människa och situation är unik. Sjukskrivningen i sig gör oss inte friska, det är behandlingen som är viktigast. Partistyrelsen instämmer med motionären och ser ett behov av att Centerpartiet ska arbeta för att socialförsäkringen utformas så att den enskilde har ekonomisk trygghet från sjukskrivning fram till bedömning av rätten till sjukpenning.

Partistämman biföll följande motioner:

7.22.1 Att arbeta för att socialförsäkringen utformas så att den enskilde har ekonomisk trygghet från sjukskrivning fram till bedömning av rätten till sjukpenning.

7.23: Vård av barn

7.23.1 Höja åldersgränsen för vård av barn (VAB) tills dagen innan barnet fyller 16 år.

Partistyrelsens yttrande:

Motionärerna vill höja åldersgränsen för Vård av barn från dagens 12 år till 16 år. Sverige har en generös föräldraförsäkring som det är idag. Partistyrelsen anser att Centerpartiets befintliga hållning gällande föräldraförsäkringen om att koncentrera uttaget av föräldradagar till lägre ålder ska kvarstå. Det är redan idag möjligt att med särskilt intyg få VAB godkänt för barn upp till 16 års ålder. Partistyrelsen delar inte motionärens uppfattning att VAB behöver göras än mer generös genom att höja åldersgränsen för vård av barn till 16 år.

Partistämman avslog följande motioner:

7.23

7.24: Långtidssjukskrivning

7.24.1 att en utveckling av det särskilda högriskskyddet för dem som ska återgå i arbete efter en längre sjukskrivning.

7.24.2 att 25%-stegen vid deltidssjukskrivning tas bort.

7.24.3 att det ska vara lättare att i samråd med arbetsplatsen planera arbetstider utifrån medarbetarens förutsättningar och arbetets beskaffenhet.

Partistyrelsens yttrande:

Motionären tar upp vikten av att underlätta för människor som är långtidssjukskrivna att återgå i arbete. Istället för att stänga ute människor med sjukdom och nedsatt arbetsförmåga i utanförskap, ska samhället hjälpa sina medborgare och öka andelen av befolkningen som befinner sig i arbete. Därför vill Centerpartiet se en kortare första sjukskrivningstid, fler deltids- än heltidssjukskrivningar och större flexibilitet vid återgång i arbete. Vi vill även se en förstärkt rehabilitering med tidiga insatser, täta uppföljningar och avstämningar mellan den sjukskrivna, arbetsgivaren, Försäkringskassan och läkaren.

Det är viktigt att ha en god och stabil läkarkontakt. Av det skälet är Centerpartiets förslag till att tillåta läkarmottagningar med en läkare och en sjuksköterska en viktig del i sjukskrivningsprocessen. Det skulle också gynna kontakten mellan Försäkringskassan och läkaren samtidigt som kontakten med patienten blev långvarig och återkommande.

Vi vill se en mer flexibel sjukskrivning där den sjukskrivna i samråd med sin läkare och arbetsgivare ges möjlighet att pröva att arbeta utifrån förmåga och sedan rapportera in

retroaktivt till Försäkringskassan. En sådan lösning skulle skapa mindre ekonomisk stress för den sjukskrivna personen och skulle gynna långtidssjukskrivna människor som ses som en högriskgrupp. Idag kan återgången i arbete efter sjukskrivning kännas stelbent och skapa stress för den som är sjukskriven. Stress är extra ogynnsamt vid sjukskrivning, det snabbar inte på tillfrisknandet, speciellt inte vid psykisk ohälsa. För många människor kan arbetsförmågan variera från vecka till vecka. Därför behövs anpassade flexibla lösningar för successiv återgång i arbete där den sjukskrivna ges mer utrymme att pröva hur mycket hen klarar av att jobba. Varje människa och situation är unik. Sjukskrivningen i sig gör oss inte friska, det är behandlingen som är viktigast. Ansökningar om sjukersättning avslås. Avslag av pågående sjukfall ligger på oacceptabelt hög nivå. De som överklagar besluten kan få vänta i ett halvår utan ersättning. Det är inte många som klarar ett halvår utan inkomst. Inspektionen för socialförsäkring, ISF, har utrett förenklade läkarintyg och försökte införa det 2015 men försöket avbröts då problem tillstötte. Istället för att förbättra processen och intygen, se över vad som kunde göras, så avbröts införandet. Centerpartiet vill se över läkarintygen.

Partistyrelsen instämmer med motionären om behovet av en mer flexibel sjukskrivning, det driver Centerpartiet redan idag. Centerpartiet vill även se en översyn av Försäkringskassan och sjukförsäkringen. I en sådan översyn skulle det särskilda högriskskyddet kunna ses över.

Partistämman beslutade:

Att Centerpartiet fortsätter verka för en kortare första sjukskrivningstid, fler deltid- än heltidssjukskrivningar och större flexibilitet vid återgång i arbete.

Att Centerpartiet fortsätter verka för en förstärkt rehabilitering med tidiga insatser och täta uppföljningar.

Att Centerpartiet verkar för en bättre ekonomisk trygghet än idag för dem som ska återgå i arbete efter en längre sjukskrivning.

Partistämman instämde i intentionerna i följande motioner:

7.24

7.25: Arbetsskada

7.25.1 att erbjuda patienter med arbetsskada stöd där inblandade myndigheterna och vårdgivaren samverkar till att hitta en lösning så att inte personen skall ha sämre möjlighet att försörja sig vid omplacering

7.25.2 att ändra utredningsgången hos Försäkringskassan så att statistiken gällande arbetsskada blir mer pålitlig då omplacering till arbete med bibehållen lön inte klassificeras som arbetsskada idag.

Partistyrelsens yttrande:

Motionären tar upp brister inom arbetsskadeförsäkringen kopplat till stöd, ersättning och klassificering av arbetsskador. Vissa diagnoser som t.ex hudproblem med svår eksem riskerar

att inte bli klassat/utrett som arbetsskada. I vissa fall leder det till omplacering med lägre lön som gör att personen inte kan försörja sig men många gånger behöver inte omplaceringen innebära lägre lön. Omplacering till arbete med bibehållen lön innebär att besvären inte registreras/klassificeras som arbetsskada och statistiken blir missvisande. I många fall är det svårt att fastställa om det är en arbetsskada eller beroende på arbetsmiljön som sjukdomen uppstår.

Centerpartiet anser att i de fall det inte kan garanteras att det är arbetsplatsen som skadan beror på skulle den sjukskrivna istället få en engångssumma. Om den anställda t.ex. varit sjukskriven i ett år och sedan kommer tillbaka, har den anställda inte fått lön och inte heller varit med i lönerevisionen. Centerpartiet vill att möjligheten att få en engångssumma istället ska ses över som alternativ i de fall det inte kan garanteras att det är arbetsplatsen som skadan beror på.

Inom arbetsskadeförsäkringen finns osakliga skillnader mellan kvinnors och mäns beviljandegrad. Män får lättare ersättning vid arbetsskada än vad kvinnor får. Kvinnor får sämre utredningar än män, vilket i sin tur beror på att kunskapen om sambanden mellan arbetet och de skador och sjukdomar som uppstår är sämre för typiskt kvinnliga yrken för typiskt manliga yrken. Centerpartiet tycker att arbetsskadeförsäkringen ska genussäkras så att både kvinnor och män får ett bra skydd.

Partistyrelsen ser även behov av en översyn av arbetsskadeförsäkringen.

Partistämman beslutade:

att Centerpartiet verkar för att se över arbetsskadeförsäkringen.

Partistämman instämde i intentionerna i följande motioner:

7.25.1

Partistämman avslog följande motioner:

7.25.2

7.26: Trygghet för företagare

7.26.1 att verka för ett flexiblere system där även frilansare och tillfälligt anställda omfattas av rimlig ersättning

7.26.2 att verka för möjlighet att omfattas av någon form av kollektivavtalstrygghet

7.26.3 att verka för att förenkla och digitalisera all form av ersättning för att förkorta handläggningstid

Partistyrelsens yttrande:

Motionären tar upp att frilansare eller människor med tidsbegränsade uppdrag har svårt att dra nytta av de svenska trygghetssystemen trots att de betalar skatt. Centerpartiet vill se flertalet förbättringar för människor som driver företag både på heltid och i kombination med en anställning, så kallade kombinatörer. Centerpartiet driver på för en markant minskad administrativ börda för företagen bland annat i och med socialförsäkringsutredningens förslag gällande E-inkomst. Förslaget innebär att allt som är skattegrundande ska inrapporteras månadsvis till Skattemyndigheten genom ett system som myndigheten utvecklar. Socialförsäkringsutredningens förslag till förbättringar för företagare och uppdragstagare innefattar bättre ekonomiskt skydd under uppbyggnadsskedet och främjar både företagande och jämställdhet och bör därför införas omgående. Centerpartiet vill utveckla trygghetssystemen ytterligare för företagare och kombinatörer. Partistyrelsen delar motionärens uppfattning om att ytterligare förbättringar inom trygghetssystemen behövs för företagare och kombinatörer.

Partistämman instämde i intentionerna i följande motioner:

7.26

7.27: Basinkomst

7.27.1 att Centerpartiet aktivt driver frågan om att införa Universal BasInkomst (UBI)

Partistyrelsens yttrande:

Dagens socialförsäkringssystem är inte perfekt och det kan även uppfattas krångligt. Bland annat sågs våra trygghetsförsäkringar över i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen 2015. Den grundtrygghetsersättning som motionären efterlyser är något som Centerpartiet vill undvika eftersom vi tror på människors individuella styrka och att vi alla är individer med skiftande behov. Centerpartiet tror inte på en utformning liknande ”medborgarlön”. Inom ramen för socialförsäkringsutredningen har till exempel arbetslöshetsförsäkringen setts över. Arbetslöshetsförsäkringen ska som exempel fungera som en stark omställningsförsäkring och ge ett verkligt skydd mot inkomstbortfall, den ska inte omvandlas till en renodlad grundtrygghetsförsäkring. Grunden är att bidrag inte ska vara en permanent försörjning utan en tillfällig lösning. De människor som aldrig någonsin kommer att kunna arbeta i någon mån ska erhålla sjukersättning. Trygghetssystemen ska alltid utformas så att det alltid lönar sig att gå upp i arbetstid.

Däremot verkar Centerpartiet för att en samhällslön stegvis införs för dem som aldrig någonsin kommer att vara aktuella för ett lönearbete, på grund av svåra fysiska och psykiska handikapp, så att de ska kunna leva på en rimlig standard utan att vara ekonomiskt beroende av föräldrar, syskon eller andra anhöriga. Samhällslön skulle således handla om en tydligt avgränsad grupp, inte om alla medborgare. Det är således stor skillnad mellan samhällslön och medborgarlön.

Partistämman avslag följande motion:

7.27

7.28: Ändrade sjukskrivningsregler

7.28.1 att reglerna för sjukskrivning för personer med vissa diagnoser ska göras mer flexibla.

Partistyrelsens yttrande:

Motionären tar upp vikten av att införa en mer flexibel sjukskrivning för att underlätta för människor med vissa diagnoser. Istället för att stänga ute människor med sjukdom och nedsatt arbetsförmåga i utanförskap, ska samhället hjälpa sina medborgare och öka andelen av befolkningen som befinner sig i arbete. Centerpartiet vill se en mer flexibel sjukskrivning där den sjukskrivna i samråd med sin läkare och arbetsgivare ges möjlighet att pröva att arbeta utifrån förmåga och sedan rapportera in retroaktivt till Försäkringskassan. En sådan lösning skulle skapa mindre ekonomisk stress för den sjukskrivna personen. Idag kan återgången i arbete efter sjukskrivning kännas stelbent och skapa stress för den som är sjukskriven. Stress är extra ogynnsamt vid sjukskrivning, det snabbar inte på tillfrisknandet, speciellt inte vid psykisk ohälsa. För många människor kan arbetsförmågan variera från vecka till vecka. Därför behövs anpassade flexibla lösningar för successiv återgång i arbete där den sjukskrivna ges mer utrymme att pröva hur mycket hen klarar av att jobba. Varje människa och situation är unik. Sjukskrivningen i sig gör oss inte friska, det är behandlingen som är viktigast. Centerpartiet vill även se en kortare första sjukskrivningstid, fler deltids- än heltidssjukskrivningar och större flexibilitet vid återgång i arbete. Vi vill även se en förstärkt rehabilitering med tidiga insatser, täta uppföljningar och avstämningar mellan den sjukskrivna, arbetsgivaren, Försäkringskassan och läkaren.

Partistyrelsen instämmer med motionären om behovet av en mer flexibel sjukskrivning, det driver Centerpartiet redan idag. Centerpartiet vill även se en översyn av Försäkringskassan och sjukförsäkringen.

Partistämman instämde i intentionerna i följande motioner:
--

7.28

7.29: Vårdavgifter

7.29.1 att i lag förbjuda vårdavgifter för psykiskt sjuka och och brottsoffer

7.29.2 att förbjuda att skulder för psykiskt sjuka och brottsoffer kan leda till betalningsanmärkning under deras sjukdomsperiod

7.29.3 att de skulder som kan anses berättigade flaggas som vilande (ej betalningsanmärkning) hos kronofogde till de som drabbats av psykisk sjukdom fram till att personen får möjlighet att själv eller via ombud reda ut sin situation inom rimlig tid.

Partistyrelsens yttrande:

Motionen lyfter det faktum att psykiskt sjuka och brottsoffer krävs på vårdavgifter, som de ibland inte klarar av att betala. Dessa hamnar ofta hos kronofogden, vilket medför svårigheter för dessa personer att klara sig ekonomiskt.

Psykisk sjukdom innefattar ett brett spektrum av tillstånd, där långt ifrån alla som drabbas är oförmögna att klara sin vardag och sin privatekonomi. Likaså skiljer sig den psykiska hälsan och måendet från brottsoffer till brottsoffer, inte minst beroende på vilket brott man blivit

utsatt för. Att införa en generell regel som omfattar alla personer med psykisk sjukdom eller som blivit utsatt för brott, låter sig därför inte göras. För den som på grund av psykisk sjukdom blivit oförmögen att ta hand om sin ekonomi, finns ett system med god man som ska bära upp detta.

För att en skuld ska gå till kronofogden ska en relativt lång tid ha passerat. En betalningsanmärkning föregås av såväl påminnelser som inkassokrav. Att införa en särskild regel där psykiskt sjuka kan få möjlighet att ha vilande skulder, är enligt partistyrelsen inte motiverat.

Enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) får vårdavgifter för patienter tas ut enligt grunder som landstinget eller kommunen bestämmer. Regionerna kan därför välja att slopa vårdavgifter för särskilda grupper. Kommunernas socialtjänst kan också, efter särskild prövning, bevilja ekonomiskt bistånd till utgifter för exempelvis läkarvård eller mediciner.

Mot bakgrund av detta anser inte partistyrelsen att det krävs nationell lagstiftning vad gäller vårdavgifter för särskilda grupper, eftersom hälso- och sjukvårdslagen redan medger att regionerna kan välja att slopa vårdavgifterna. Partistyrelsen anser dock generellt att landsting och regioner bör sträva efter en större enhetlighet kring vårdavgifter.

Partistämman avslog följande motioner:
--

7.29

7.31, 7.32, 7.33, 7.34, 7.35: Anhörigstöd

7.31.1 att en lag med namnet vård av nära anhörig införs.

7.31.2 att regler utarbetas så att ersättning utgår från Försäkringskassan.

7.31.3 att 10 dagar/år införs på försök.

7.32.1 att ökat stöd till anhängvårdare ges genom förbättrad avlastning och växelboende, för några timmars eller dagars vila och rekreation.

7.32.2 att tillfällig lagstadgad ledighet för anhöriga som vårdar närstående införs.

7.32.3 att förbättrad rådgivning och stöd till anhöriga när närstående plötsligt insjuknar ges. Stödet bör kunna ges i form av anhängkonsulent eller liknande tillgänglig dygnet runt i samtliga kommuner samt genom att 1177.se tillförs utökad kompetens inom område

7.32.4 att medarbetare inom kommuner och landsting som möter anhöriga som vårdar närstående får en förbättrad utbildning inom området.

7.32.5 att samhällets ekonomiska stöd till anhängvårdare ses över, förenklas och förbättras.

7.33.1 att utreda möjligheten att införa ett "besöksbidrag" för närstående till patienter som erhåller högspecialiserad vård utanför hemregionen

7.34.1 att Centerpartiet arbetar fram en modell för avlösningshem, i enlighet med de intentioner som motionen för fram.

7.35.1 att Förbättrad rådgivning och stöd ges till anhöriga när närstående plötsligt insjuknar. Stöd bör kunna ges i form av anhörigkonsulent eller liknande tillgänglig dygnet runt i samtliga kommuner samt genom att 1177 tillförs utökad kompetens inom området.

7.35.2 Förbättrad utbildning inom kommuner och landsting för medarbetare som möter anhöriga som vårdar närstående.

7.35.3 Ökat stöd till anhörigvårdare genom förbättrad avlastning och växelboende, för några timmars eller dagars vila och rekreation.

7.35.4 Tillfällig lagstadgad ledighet för anhöriga som vårdar närstående.

7.35.5 att samhällets ekonomiska stöd till anhörigvårdare ses över, förenklas och förbättras.

Partistyrelsens yttrande:

Motionerna lyfter en rad förslag för att öka stödet åt dem som vårdar en anhörig.

Rollen som vårdande anhörig är mycket viktig men innebär ofta en tung arbetsbörda. Det är därför angeläget att man tar stor hänsyn till anhörigas behov av stöd och information. 2009 infördes en ny bestämmelse i Socialtjänstlagen som anger att socialnämnden ”ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder”. Vården av nära anhörig är således redan reglerad i lagstiftningen. I samband med den nya bestämmelsen tog Socialstyrelsen fram en handbok med stöd åt vägledning åt kommunerna om hur den nya bestämmelsen ska tillämpas.

Det finns olika typer av stöd till dem som vårdar en närstående. Dels genom den så kallade närståendepenningen, för den som vårdar en svårt sjuk anhörig. Dock utnyttjas dagarna i relativt begränsad skala. Det kan därför finnas skäl att säkerställa att informationen om vilket stöd som finns tillgängligt når dem det berör. Kommunerna kan också erbjuda stöd i olika former, bland annat avlösarservice, korttidsboende eller att den vårdande anhörige blir anställd och avlönad av kommunen. Mot bakgrund av detta anser partistyrelsen att man med fördel kan på lokal nivå driva frågan om utvidgade former för stöd åt personer som vårdar en närstående. Det är således inget som kräver ett nationellt beslut.

En motionär yrkar på att möjligheten att införa ett särskilt bidrag för närstående till patienter som erhåller högspecialiserad vård utanför hemregionen utreds. Möjligheten att få ekonomiskt stöd för vård av närstående finns genom närståendepenningen. Rätten till närståendepenning innebär en ersättning på ungefär 7.21 procent av den vanliga inkomsten upp till ett tak och gäller även vid sjukhusvård. Partistyrelsen anser inte att det är motiverat att införa ytterligare bidrag för att täcka kostnader för resor. Dock utnyttjas närståendepenningen i relativt begränsad skala. Det kan därför finnas skäl att säkerställa att informationen om vilket stöd som finns tillgängligt når dem det berör.

En motion föreslår en modell med särskilda avlösningshem, där anhöriga kan få avlastning. Rollen som vårdande anhörig är mycket viktig men innebär ofta en tung arbetsbörda. Det är därför angeläget att man tar stor hänsyn till anhörigas behov av stöd. Idag kan anhöriga genom kommunen få hjälp med ett visst antal timmars avlösarservice. Det finns även korttidsboenden, vilket också nämns i motionen. Partistyrelsen ser positivt på om kommunerna utifrån sina förutsättningar vill pröva andra modeller för att avlasta anhöriga. Genom att införa LOV på fler områden kan man också öppna upp för nya lösningar. Givet

den bostadsbrist som råder på många håll i landet, kommer det dock sannolikt vara svårt för många kommuner att kunna tillhandahålla sådana lösningar som förordas av motionen. Partistyrelsen anser därför inte att det är lämpligt för partiet att fatta ett nationellt beslut om den specifika modellen, men uppmuntrar kommuner att införa LOV på fler områden där man finner det lämpligt.

Partistämman instämde i intentionerna i följande motioner:

7.31

7.32

7.35

7.34

Partistämman avslog följande motioner:

7.33

7.36: Gåvor och försörjningsstöd

7.36.1 att Centerpartiet skall verka för att dessa åtgärder försvinner till förmån för de behövande.

Partistyrelsens yttrande:

Motionären yrkar på att gåvor inte ska räknas av mot försörjningsstödet.

Det ekonomiska biståndet - försörjningsstödet - ska utgöra det yttersta skyddsnätet när alla andra möjligheter till försörjning är uttömda. I prövningen av rätten till försörjningsstöd ingår en bedömning av hushållets inkomster, dock undantaget hemmavarande barns inkomster av eget arbete. Sedan 2013 gäller också den så kallade jobbstimulansen i försörjningsstödet, som infördes av den dåvarande Alliansregeringen och som innebär att 25 procent av nettolönen under vissa förhållanden inte ska räknas med vid beräkningen av rätten till ekonomiskt bistånd. Centerpartiet har föreslagit att jobbstimulansen i försörjningsstödet ska öka. Syftet är att öka drivkrafterna för den som uppbär försörjningsstöd till att komma i arbete. När det gäller enskilda gåvor ser dock inte partistyrelsen vad som skulle kunna motivera att dessa inte bör räknas av mot försörjningsstödet. Utgångspunkten ska vara att försörjningsstödet träder in när övriga möjligheter till försörjning är uttömda.

Partistämman avslog följande motioner:

7.36

7.37: Mobbning och psykiska trakasserier

7.37.1 att alla företag, skolor med flera arbetsplatser skall ha en policy mot mobbning, och en nolltolerans.

7.37.2 att chefer måste agera direkt när ett problem upptäcks.

7.37.3 att både chefer och personal skall utbildas i att kunna se tecken på mobbning.

7.37.4 att arbetsgivaren ska lyssna och samarbeta med Skyddsombuden.

7.37.5 att Arbetsmiljöverkets inspektörer inspekterar och kontrollerar alla typer av arbetsplatser, speciellt för-, grund-, gymnasie- och folkhögskolor.

7.37.6 att Arbetsmiljöverket informerar mer om sin verksamhet.

7.37.7 att straffpåföljd för mental mobbning, jämföras med fysisk mobbning.

Partistyrelsens yttrande:

Motionen tar upp mobbning på arbetsplatsen och att åtgärder behöver vidtas. Mobbning och trakasserier på jobbet är tyvärr vanligt. När det gäller just kränkande särbehandling/mobbning har Arbetsmiljöverket stor kunskap i ämnet. Handlingar som upplevs som kränkande av den eller de som utsätts för dem medför ofta att de som drabbas hamnar utanför den sociala gemenskapen, något som givetvis kan vara väldigt skadligt för den enskilda personen, i synnerhet om det pågår under längre tid. Återkommande negativa handlingar över en tidsperiod brukar kallas för mobbning och ofta befinner sig offret också i en underlägsen ställning gentemot förövaren eller förövarna.

Motionären efterlyser policy mot mobbning på arbetsplatser, att chefer ska agera direkt, att personal ska utbildas i att se tecken på mobbning och att chefer ska samarbeta med skyddsombuden. Redan idag är arbetsgivaren skyldig att planera och organisera arbetet så att kränkande särbehandling förebyggs och även att informera om att mobbning inte kan accepteras på arbetsplatsen. I verksamheten ska det också finnas rutiner för hur mobbning ska hanteras. I Arbetsmiljöverkets föreskrifter betonas särskilt att det ska utredas om orsaken beror på arbetets organisation och den som är utsatt ska snabbt få hjälp och stöd. Bakgrunden till kränkande särbehandling beror vanligen på brister i organisationen, den interna informationen och ledarskapet.

För att motverka mobbning behövs det en kombination av mer kunskap, att vi såväl på arbetsplatsen som i skolan kan agera skarpt mot de som utsätter andra för mobbning och ökade satsningar på att motverka psykisk ohälsa för att hjälpa de som mår dåligt. Såväl kränkande särbehandling som mobbning är fullständigt oacceptabelt såväl bland vuxna som bland barn. Motionären vill att straffpåföljd för mental mobbning, jämföras med fysisk mobbning. Centerpartiet vill att en utredning tillsätts som undersöker förutsättningarna för en lag om förbud mot trakasserier och mobbning. Partistyrelsen anser att i en sådan utredning skulle straffpåföljd också kunna ses över.

Motionären vill att arbetsmiljöverket gör inspektioner på alla typer av arbetsplatser speciellt skolor av olika slag. Så är redan fallet idag. Partistyrelsen delar uppfattningen att Arbetsmiljöverket skulle kunna informera mer om sin verksamhet. Partistyrelsen instämmer med motionens intentioner.

Partistämman beslutade:

att Centerpartiet verkar för ett skarpare arbete mot mobbning och kränkande särbehandling.

Partistämman instämde i intentionerna i följande motioner:

7.37

7.38: SiS-hem

7.38.1 att Centerpartiet driver på för att staten tar sitt ansvar för verksamheten vid SiS-institutionerna utan att övervältra kostnaderna på kommunerna.

Partistyrelsens yttrande:

Motionären lyfter frågan om kostnadsansvar hos stat respektive kommun vad gäller SiS-hem och yrkar på att staten ska ta ansvar för eventuella behov av förändringar i byggnadens utformning.

Av 4 § i SiS föreskrifter om vårdavgifter för ungdomar som vistas vid särskilda ungdomshem med stöd av 3 § LVU (SiSFS 2018:1) framgår att för vissa ungdomar som har särskilda resursbehov kan SiS och socialtjänsten ingå avtal om förhöjd avgift för sådana insatser. Avtalet ska vara skriftligt och innehålla uppgift om de särskilda insatser för den unge som är aktuella. Lagen säger inget specifikt om huruvida dessa resursbehov kan utgöras av byggnadsanpassningar. Det är inte tydligt för partistyrelsen om den situation som beskrivs i motionen är vanligt förekommande eller om det rör sig om ett enskilt fall. Partistyrelsen anser inte det från politikens håll går att avgöra frågan om vilken huvudman som har kostnadsansvaret, utan att det rimligen bör vara en domstol som får pröva hur lagen ska tolkas.

Partistämman avslog följande motioner:

7.38

7.39: Socialförvaltning

7.39.1 att: Centerpartiet aktivt arbetar med att göra Socialstyrelsen och SKL:s riktlinjer obligatoriska för de kommunala socialförvaltningar

Partistyrelsens yttrande:

Motionären menar att socialförvaltningarna runt om i landet arbetar på olika sätt med att stötta individer och yrkar på att Socialstyrelsens och SKL:s riktlinjer bli obligatoriska.

Socialtjänsten ska arbeta i enlighet med gällande lag och har i tillämpningen av lagstiftningen som regel Socialstyrelsens handbok och riktlinjer som vägledning. De nationella riktlinjerna ska fungera som ett kunskapsstöd. Frågan om att göra de nationella riktlinjerna på hälso- och sjukvårdsområdet obligatoriska var föremål för en statlig utredning under förra mandatperioden. Utredningen rekommenderade inte att nationella riktlinjer blir obligatoriska, bland annat eftersom riktlinjerna inte är heltäckande, att individer inte är standardiserbara och att det skulle riskera att äventyra professionens autonomi. Partistyrelsen anser att samma resonemang går att tillämpa även för socialtjänstens arbete. Däremot finns det skäl att se över hur nationella riktlinjer och kunskapsstöd kan nå ut i vården och omsorgen på ett bättre sätt.

Att socialtjänsten kan arbeta enligt evidensbaserade metoder är viktigt. På många håll har socialtjänsten svårt att klara sitt uppdrag. Inte minst i små kommuner kan exempelvis komplicerade barnutredningar utgöra en utmaning. Därför positivt att riksdagen 2018 fattade beslut om förenklad avtalssamverkan mellan kommuner, som kommer att underlätta för kommuner att samverka i syfte att skapa en mer jämlik socialtjänst.

Partistämman avslag följande motioner:

7.39

7.40: Kriminalvård

7.40.1 Att Centerpartiet verkar för att alla Sveriges kommuner erbjuder kriminella en tydlig och genomtänkt väg tillbaka med förenklat bidragssystem, minskade år i belastningsregistret om de kan visa på att de har brutit med sitt kriminella leverne och är drogfria.

7.40.2 Att Centerpartiet verkar för att Sveriges kommuner och regioner erbjuder beroendesjuka en tydlig vårdinsats, som hänger ihop, i syfte att komma tillbaka till samhället och få en chans att skapa ett liv utan droger och kriminalitet.

Partistyrelsens yttrande:

Motionären föreslår att kommuner ska erbjuda kriminella en tydlig väg tillbaka och att detta bland annat ska ske med förenklat bidragssystem och färre år i belastningsregistret för de som kan visa att de är drogfria och har lämnat kriminaliteten bakom sig. Partistyrelsen instämmer i motionärens vilja att låta människor få en andra chans och möjlighet att komma tillbaka till ett laglydigt liv. Det är viktigt att alla förutsättningar finns för en tidigare dömd att inte återfalla i brottslighet. Partistyrelsen anser dock att det även fortsättningsvis ska vara Kriminalvården som har det huvudsakliga ansvaret för rehabilitering och att ökat fokus bör ligga bland annat på att hjälpa dömda till utbildning och arbete och minska risken för att den intagnes skulder byggs upp under fängelsetiden.

Den tid en persons uppgifter återfinns i belastningsregistret är främst knutet till hur allvarligt brottet är och partistyrelsen anser inte att denna ordning bör ändras. Bland annat därför att en i övrigt drogfri och samhällsligt välanpassad person kan begå ett väldigt allvarligt brott utan att för den skull vara i riskzonen för att återfalla i brott. Det bör inte vara kommunens ansvar att stryka denne från belastningsregistret.

Motionen föreslår också att Centerpartiet ska verka för en bättre och mer sammanhängande beroendevård. Centerpartiet har länge drivit frågan om att missbruksvården i högre grad måste präglas av vetenskap och beprövad erfarenhet och tog redan 2011 ställning för ett

förändrat huvudmannaskap med ett överförande av ansvaret för missbruksbehandling till landstingen. Majoriteten av narkotikamissbrukarna har en bakomliggande psykisk eller somatisk sjukdom. Därför måste missbruksvården utgå från att i första hand behandla den aktuella sjukdomen och i andra hand att i största möjliga mån lindra sjukdomssymptomen. All annan sjukvård utgår från det perspektivet och missbruksvården ska inte vara något undantag. Sjukvården ska kunna använda sig av substitutionsbehandling.

Partistämman beslutade:

Att Centerpartiet verkar för att Kriminalvården bättre ska kunna rusta personer att inte återfalla i brottslighet

Partistämman biföll följande motioner:

7.40.2 Att Centerpartiet verkar för att Sveriges kommuner och regioner erbjuder beroendesjuka en tydlig vårdinsats, som hänger ihop, i syfte att komma tillbaka till samhället och få en chans att skapa ett liv utan droger och kriminalitet

Partistämman instämde i intentionerna i följande motioner:

7.40.1

7.41: Pornografi

7.41.1 att Centerpartiet verkar för en statlig utredning som undersöker pornografins skadeverkningar på barn och ungas hälsa och relationer.

Partistyrelsens yttrande:

Motionen tar upp frågan om unga människors konsumtion av grov pornografi på Internet och lyfter riskerna med detta. Motionen pekar bland annat på kopplingen mellan en hög konsumtion av grov pornografi och sexuellt våld.

En hög konsumtion av mycket grovt pornografiskt material är sammankopplat med såväl orealistiska attityder om sex som sexuella aggressiva beteenden och ökad våldsbenägenhet. Att barn och unga utsätts för allt större exponering för grovt pornografiskt material är därför ett problem.

Partistämman 2017 beslutade att Centerpartiet ska verka för att en förbättrad, moderniserad och likvärdig sexualundervisning införs i skolan, med tydligare styrdokument som garanterar att samtal förs om normer, attityder, alla människors lika värde, aktuell lagstiftning samt pornografins påverkan. Det är angeläget att barn och unga får diskutera frågor om normer och värderingar kopplat till sexualitet.

Partistyrelsen ser positivt på att öka kunskaperna om barns och ungas hälsa och relationer både kopplat till pornografin, men också ur andra aspekter. Ett sådant uppdrag är inte i första hand något för en statlig utredning, utan bör i första hand ges åt ansvarig myndighet – lämpligen Folkhälsomyndigheten. Folkhälsomyndigheten genomförde nyligen en studie av

den vuxna befolkningens sexualvanor och kan med fördel få ett liknande uppdrag som kartlägger barns och ungas sexuella hälsa och relationer kopplat till normer, värderingar, pornografi och andra relevanta aspekter. Som motionärerna också lyfter, omfattas pornografin i det offentliga rummet av en rad begränsningar, medan det som visas på nätet är mer oreglerat. Centerpartiet driver sedan tidigare förslag på hur barns och ungas tillgång till grovt pornografiskt material kan begränsas, genom bland annat porrfilter på förskolor och skolor.

Partistämman beslutade:

Att Centerpartiet verkar för att Folkhälsomyndigheten får i uppdrag att kartlägga barns och ungas sexuella hälsa och relationer kopplat till normer, värderingar, pornografi och andra relevanta aspekter.

Partistämman instämde i intentionerna i följande motioner:

7.41

7.42: Verkställande av LVU

7.42.1 att i de situationer där familjen är folkbokförd i en svensk kommun när beslutet om LVU fattats ska detta även gälla om barnet mot dess vilja förts ur landet.

Partistyrelsens yttrande:

Motionären tar upp frågan om möjligheten att verkställa ett beslut om omedelbart omhändertagande enligt Lagen om Vård av Unga (LVU) i de fall då ett barn och dess vårdnadshavare vistas utomlands.

Den grundläggande principen om jurisdiktion innebär att Sverige inte kan lägga sig i andra länders rättssystem eller domstolsprocesser, lika lite som andra länder kan göra motsvarande i Sverige. Det finns dock internationella överenskommelser om när man kan begära att någon arresteras i ett annat land och förs till Sverige. Då krävs det att brottet i fråga har ett straffvärde på minst ett års fängelse.

Att ett barn förs utomlands mot sin vilja i syfte att undvika att ett omhändertagande verkställs, är något som samhället ska göra sitt yttersta för att förhindra. Därför är det angeläget att sådana beslut kan verkställas så snabbt som möjligt, vilket också föreskrivs av lagen.

Om ett barn har två juridiska vårdnadshavare och endast den ena fört iväg barnet utomlands, går det att agera från svenska myndigheter. Den förälder som är kvar i Sverige kan kräva att barnet kommer till Sverige. Men när barnet endast har en vårdnadshavare, saknas den möjligheten i ett läge där vårdnadshavaren bestämt sig för att bosätta sig i ett annat land.

Den möjlighet som finns till förfogande idag är att göra en anmälan till sociala myndigheter eller polis i det land som barn och vårdnadshavare befinner sig. De flesta länder har ett regelverk motsvarande det svenska vad gäller omhändertagande av barn. För att uppnå det som motionären förordar skulle det dock antingen krävas att man omförhandlar de internationella avtal som handlar om arresteringsorder eller att straffet för brottet egenmäktighet med barn skärps, i syfte att ge möjlighet för svenska myndigheter att begära

att personen i fråga arresteras och för till Sverige. Båda dessa alternativ skulle innebära relativt genomgripande förändringar. Partistyrelsen anser inte att det finns tillräckligt underlag för att fatta ett sådant beslut.

Partistämman avslog följande motioner:

7.42

7.43, 7.44, 7.45, 7.46, 7.47, 7.48, 7.49, 7.50: Narkotika

7.43.1 att Centerpartiet arbetar för en avkriminalisering av eget bruk.

7.44.1 att Centerpartiet aktivt arbetar för en avkriminalisering av substanser

7.45.1 att Centerpartiet aktivt arbetar för en avkriminalisering av Cannabis

7.46.1 att Centerpartiet tydliggör sin inställning och arbete för ett drogfritt samhälle.

7.47.1 att Centerpartiet arbetar aktivt med att legalisera Cannabis

7.48.1 att: Centerpartiet arbetar mot en legalisering av psykoaktiva substanser.

7.49.1 att Centerpartiet arbetar för en legalisering av klassificerade substanser.

7.50.1 att: Centerpartiet aktivt arbetar för att ta bort denna skärpning av lagstiftning

Partistyrelsens yttrande:

Motionerna lyfter frågan om den svenska narkotikalagstiftningen ur olika aspekter. Flera motioner argumenterar för en förändring av lagstiftningen som kriminaliserar eget bruk av narkotika.

Droger och narkotikamissbruk utgör ett stort problem för de människor som drabbas, för anhöriga och för hela samhället. Sverige har en restriktiv narkotikapolitik, och jämförande undersökningar visar att jämfört med flertalet andra europeiska länder är det få skolelever i Sverige som prövat narkotika (ESPAD). Även bland vuxna är erfarenheten av att missbruka narkotika jämförelsevis låg i Sverige (EMCDDAs årsrapporter). Centerpartiets uppfattning är att Sverige fortsatt ska ha en restriktiv narkotikapolitik. Innehav, köp och försäljning av heroin, kokain, cannabis och andra droger är och ska vara olagligt.

Begreppet "drogfritt samhälle" som lyfts i en motion är inte helt oproblematiskt. Det är en inriktning som har präglat svensk missbrukspolitik och som till viss del har bidragit till bristen på en evidensbaserad missbruksvård där exempelvis substitutionsbehandling varit starkt ifrågasatt.

Samtidigt som vi bland annat genom en restriktiv narkotikapolitik förhindrar att människor utvecklar ett narkotikaberoende måste vi ge de som har utvecklat en beroendesjukdom bästa möjliga vård. Enligt EU:s drogobservatorium i Lissabon (ECNN) är narkotikamissbruk en av de största orsakerna till hälsoproblem och dödsfall bland ungdomar och yngre vuxna i Europa.

Generellt är överdos den huvudsakliga dödsorsaken. Satt i relation till befolkningsstorleken var de inrapporterade dödstalen 2013 högst i Estland, Norge och Sverige. Alltför få människor får hjälp mot sina missbruksproblem. Mot bakgrund av detta driver Centerpartiet sedan flera år, vilket bland annat framgår från stämmoyttrande från 2017, frågan om att tillsätta en genomgripande utredning av orsakerna till den höga narkotikadödligheten och vilka reformer som är nödvändiga för att minska den. En sådan utredning bör utvärdera gällande lagstiftning som bland annat kriminaliserar bruk av droger. Stämman beslutade vidare att en del av en sådan utredning bör utvärdera gällande lagstiftning som bland annat kriminaliserar bruk av droger. Utredningen måste både undersöka om lagen är ett viktigt redskap i att förhindra att människor insjuknar i drogberoende, om lagen bidragit till den höga dödligheten bland människor som använder droger i Sverige, och vilka erfarenheter det finns av att både minska narkotikamissbruket och minska dödsfallen bland drogberoende.

En motion yrkar på att Centerpartiet arbetar för att legalisera cannabis, bland annat i syfte att göra en svart marknad vit. Ett argument som ofta framförs av förespråkare av legalisering av cannabis är att det skulle minska brottslighet och handel på den svarta marknaden. Dock saknas belägg för detta. Faktum är att utvecklingen på en del håll pekar på raka motsatsen. I delstaten Colorado är marijuana för fritidsbruk legaliserat sedan 2014. En utvärdering som publicerades 2019 visar att den svarta marknaden har vuxit markant sedan legaliseringen infördes och är större än den vita handeln. Legaliseringen har lockat till sig den organiserade brottsligheten, vilket också medfört en betydande ökning av annan brottslighet.

En motion yrkar på att Centerpartiet arbetar mot en legalisering av olika substanser i syfte att möjliggöra vård och behandling för patienter. Frågan om vilka läkemedel som bör erbjudas för olika sjukdomstillstånd är inte en fråga för politiken, utan för professionen och ansvariga myndigheter. Redan idag kan patienter få narkotikaklassade preparat utskrivna för olika symptom. Exempelvis morfin, som är en opioid, används sedan länge inom sjukvården för att dämpa smärttillstånd. Att forskning och behandling av sjukdomar hindras av narkotikalagstiftningen, som lyfts i en av motionerna, stämmer därför inte.

Partistämman beslutade:

Att Centerpartiet verkar för tillsättandet av en genomgripande utredning av orsakerna till den höga narkotikadödligheten och vilka reformer som är nödvändiga för att minska den.

Partistämman instämde i intentionerna i följande motioner:

7.46

Partistämman avslog följande motioner:

7.45

7.47

7.43

7.44

7.48

7.49

7.50

7.51, 7.52, 7.53, 7.54, 7.55, 7.56, 7.57, 7.58: Missbruksvård

7.51.1 att Centerpartiet – gärna inom ramen för Januariöverenskommelsen aktivt driver frågan om en förbättrad samlad vård och behandling inom det delade ansvarsområdet för missbrukare. Detta bör i allt väsentligt ske utifrån Missbruksutredningens förslag.

7.52.1 att Centerpartiet verkar för en översyn av tvångslagarna beträffande LVM (Lag om Vård av Missbrukare i vissa fall) och LPT (Lagen om Psykiatrisk Tvångsvård)

7.52.2 att Gerhard Larssons missbrukarutredning som presenterades 2011 beaktas

7.52.3 att en gemensam tvångslag beträffande både missbruk och psykisk sjukdom med Landstinget/Regionen är huvudman införs

7.53.1 att huvudmannaskapet för all typ av beroendevård helt samlas hos regionerna.

7.54.1 att man lägger både psykiatrin och drogproblematiken under samma huvudmannaskap. Detta skulle göra vården betydligt bättre, genom att man behandlar hela problematiken på samma ställe.

7.55.1 att Centerpartiet arbetar för att ALLA ska ha rätt till adekvat vård.

7.56.1 att: Centerpartiet aktivt på riks-, regional och kommunal nivå arbetar för att plocka bort ordet missbruk och ersätter det med skadligt bruk.

7.57.1 att: Centerpartiet aktivt arbetar mot avskaffande av tvångsvård i form av LVM

7.58.1 att Centerpartiet verkar för att huvudansvaret för missbruksvården flyttas till Sveriges Landsting.

Partistyrelsens yttrande:

Motionerna beskriver de problem som finns inom missbruksvården och vill att sjukvården tar över ansvaret för vård och behandling av personer med missbruksproblematik. Några motioner lyfter frågan om en gemensam tvångslagstiftning för personer med missbruk och psykisk sjukdom.

Centerpartiet har länge drivit frågan om att missbruksvården i högre grad måste präglas av vetenskap och beprövad erfarenhet och tog redan 2011 ställning för ett förändrat huvudmannaskap med ett överförande av ansvaret för missbruksbehandling till landstingen. Majoriteten av narkotikamissbrukarna har en bakomliggande psykisk eller somatisk sjukdom. Därför måste missbruksvården utgå från att i första hand behandla den aktuella sjukdomen och i andra hand att i största möjliga mån lindra sjukdomssymptomen. All annan sjukvård

utgår från det perspektivet och missbruksvården ska inte vara något undantag. Sjukvården ska kunna använda sig av substitutionsbehandling.

Många personer med missbruksproblematik lider samtidigt av svår psykisk sjukdom. I dag finns en gränsdragningsproblematik mellan Lagen om vård av missbrukare (LVM) å ena sidan och Lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT) samt Lagen om vård av unga (LVU) å andra sidan. För personer som bedöms vara i störst behov av tvångsåtgärder kopplade till sitt missbruk tillämpas som regel LVM, medan den psykiatriska tvångsvården vid till exempel behandling av akuta psykiska komplikationer efter avgiftning används som en sista utväg. Följden av detta blir att människor som är i behov av såväl psykiatrisk tvångsvård som vård enligt LVM eller LVU inte får den hjälp de behöver och hamnar i kläm mellan olika lagstiftningar.

Mot bakgrund av detta driver Centerpartiet på för en utredning av möjligheterna till en gemensam tvångslagstiftning för personer med behov av insatser från såväl missbruksvården som psykiatrin. Våren 2019 ställde sig riksdagens socialutskott genom ett tillkännagivande bakom Centerpartiets förslag om att utreda ett förändrat huvudmannaskap i missbruksvården samt en gemensam tvångslagstiftning. Partistyrelsen ser det som angeläget att bevaka att regeringen återkommer i enlighet med tillkännagivandet.

Centerpartiet har under flera års tid i riksdagen motionerat om ett förändrat huvudmannaskap och en förbättrad missbruksvård enligt ovan. Partistyrelsen instämmer därför i motionens intentioner, men anser inte att det är lämpligt att partiet nationellt fattar så detaljerade beslut som föreslås av motionärerna.

En motion beskriver problemen i missbruksvården och yrkar på att individer ska ha rätt till adekvat vård. Enligt hälso- och sjukvårdslagen har patienter rätt till vård efter behov och i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Missbruksvården måste utgå från att i första hand behandla den aktuella sjukdomen och i andra hand att i största möjliga mån lindra sjukdomssymptomen. Av det följer att sjukvården måste kunna använda sig av substitutionsbehandling.

Tillgången till assisterad läkemedelsbehandling för opiatmissbrukare i Sverige är internationellt sett låg och köerna till Metadonprogrammen är i regel mycket långa. Tillgängligheten vad gäller vård och behandling för personer med beroendeproblem måste därför öka. I dagsläget fattas beslut om eventuell behandling av kommunens tjänstemän genom socialtjänstlagen. Det är en orimlig ordning som gör att många människor tvingas vänta alltför länge – ibland förgäves – på att få den behandling de behöver. Genom att istället låta hälso- och sjukvårdslagen bli styrande, även inom beroendevården, kan också tillgängligheten till vård och behandling säkras. Den patient som bedöms vara i behov av vård ska också garanteras detta.

Motionen beskriver således förslag som ligger i linje med den politik som Centerpartiet redan driver. Förslaget är dock lite för generellt utformat för att lämpa sig för ett partistämmobeslut, men partistyrelsen instämmer i motionens intentioner.

En motion yrkar på att Centerpartiet ska verka för att ordet missbruk ska ersättas av begreppet "skadligt bruk", eftersom det finns många negativa associationer till ordet missbruk. På flera håll har man börjat ersätta missbruk med "skadligt bruk" i syfte att minska stigmatiseringen. SKL har till exempel slagit fast att ordet missbruk bör fasas ut till förmån för "skadligt bruk", vilket också motionären påpekar. Partistyrelsen ser positivt på om ändrade ord och begrepp kan bidra till minskad stigmatisering för utsatta grupper, men menar samtidigt att det är svårt

för partistämman att besluta exakt vilka ord som ska användas i exempelvis kommuner, regioner och på myndigheter.

En motionär yrkar på att Centerpartiet ska verka för ett avskaffande av tvångsvård enligt LVM, då tvångsvård enligt motionären inte bidrar till individens möjlighet till tillnyktring. Syftet med vård enligt LVM är att bryta ett livshotande missbruk och att motivera individer att gå vidare till behandling under öppnare former. De allra flesta som kommer till ett LVM-hem har blivit omedelbart omhändertagna i ett akut livshotande läge. Med hänsyn till människors liv och hälsa är det angeläget att möjligheten att i dessa fall kunna bereda denna typ av vård finns kvar.

Partistämman instämde i intentionerna i följande motioner:

7.51

7.52

7.53

7.54

7.55

7.56

7.58

Partistämman avslog följande motioner:

7.57

7.59: Tobak och rökning

7.59.1 att minimiåldern att köpa tobak höjs med ett år varje år

7.59.2 att alla äldre än minimiåldern får fortsätta köpa och röka.

Partistyrelsens yttrande:

Motionären lyfter frågan om rökning och dess skadliga hälsoeffekter och för fram förslag som syftar till att minska rökningen i samhället.

Centerpartiet tog på partistämman 2015 beslut om att driva frågan om ett "Rökfritt Sverige" och att ställa sig bakom intentionerna i Världshälsoorganisationen WHO:s tobakspreventiva strategi. I strategin ingår ett ställningstagande för ett antal viktiga tobakspreventiva åtgärder. Flera av dessa omfattas av den nya tobakslagen som gäller från 1 juli 2019. Lagen innebär bland annat att tillståndsplikt för handel med tobaksvaror ska gälla samt ett utvidgat rökförbud i olika offentliga miljöer.

Det är viktigt att säkerställa att tobaksprodukter inte säljs till minderåriga. I detta kan bland annat ingå att skärpa straffen mot dem som säljer tobak åt minderåriga och även att motverka

den grova organiserade brottsligheten, som inte sällan ägnar sig åt smuggling av cigaretter. Vidare är det sedan 1 maj 2014 möjligt med så kallade provköp, vilket innebär ett lagstöd för att genomföra kontrollköp av folköl, tobak och receptfria läkemedel i syfte att se om butiker kontrollerar åldern på den som köper. Partistyrelsen anser inte att det vore en rimlig åtgärd att höja minimiåldern för att köpa tobak med ett år varje år. Det skulle sannolikt öka cigarettsmugglingen och i slutändan leda till ett totalt förbud.

Partistämman avslog följande motioner:

7.59

7.60: Serveringstillstånd

7.60.1 att Folkhälsomyndigheten får i uppdrag att ta fram riktlinjer och stöd för kommuner, i syfte att likställa handläggningen av serveringstillstånd.

Partistyrelsens yttrande:

Motionen förordar ett nationellt ansvar för att ta fram riktlinjer och stöd för kommuner, i syfte att likställa handläggningen av serveringstillstånd.

Alkoholstillstånd utfärdas av de enskilda kommunerna, baserat på alkohollagstiftningen samt kommunens egna riktlinjer. Riktlinjerna skiljer sig delvis mellan kommunerna, där en del kommuner har valt mer flexibla regler vad gäller exempelvis servering av varm mat som en förutsättning för utskänkningstillstånd. För en del kommuner kan möjligheten att utforma olika regler kring serveringstillståndet vara ett sätt för lokala restauranger och krogar att exempelvis kunna erbjuda attraktiva öppettider. Partistyrelsen ser det därför som angeläget att kommunerna även fortsättningsvis ska kunna besluta själva kring dessa riktlinjer.

Partistämman avslog följande motioner:

7.60

7.61: Vård av spelberoende

7.61.1 att det införs ett system där spelföretagen direktfinansierar hjälpen till spelberoende och att detta ställs under IVOs övervakning.

Partistyrelsens yttrande:

Motionen lyfter problemet med spelmissbruk och yrkar på att ett system införs där spelföretagen finansierar hjälpen till spelberoende.

Den nya regleringen av spelmarknaden som trädde ikraft den 1 januari 2019 innebär att spelmarknaden reglerats genom ett licenssystem. Tidigare verkade många utlandsbaserade bolag i Sverige och de omfattades då inte av ett regelverk som bland annat handlar om skydd av spelare och beskattning i Sverige. Med licenserna följer att spelbolagen betalar skatt i Sverige och att de ska uppfylla krav kring bland annat måttfull marknadsföring och regler som ska minska risken för spelmissbruk.

Spelmissbruk ingår sedan 1 januari 2018 i både socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen. Det innebär att kommuner och landsting är skyldiga att förebygga spelproblem och att erbjuda stöd och behandling till personer som har allvarliga problem med spel om pengar.

Ett krav på att spelbolagen ska finansiera vård för spelmissbrukare skulle i konsekvensens namn behöva följas av att till exempel producenter av öl, vin och sprit skulle bekosta behandling för alkoholmissbrukare, att tobaksbolagen skulle stå för behandling av KOL-patienter och liknande. Det skulle bli ett orimligt system. Partistyrelsens uppfattning är istället att det är och ska vara samhällets ansvar förebygga och behandla missbruk – oavsett om det handlar om spel om pengar eller om alkohol eller droger.

Partistämman avslog följande motioner:

7.61

7.62, 7.63, 7.64: Jämställdhet

7.62.1 Att Centerpartiet verkar för ett jämställt samhälle.

7.63.1 Att lägga fram detta förslag att senast år 2021 ha lagstadgad jämställdhetsplan för lika löner för lika och likvärdiga jobb för kvinnor och män;

7.63.2 Alternativt, att jämställa männens löner med kvinnors i linje med de beräkningar i osakliga löneskillnader som Medlingsinstitutet (2) tagit fram för olika sektorer.

7.64.1 Att synliggöra och åtgärda problemet.

7.64.2 Att kvinnors position i arbetslivet blir jämställt med rättvisa löner.

7.64.3 Att lön för alla schemalagda timmar på arbetsplatsen.

Partistyrelsens yttrande:

Motionärerna tar upp att Sverige har ojämställda löner och ett i övrigt ojämställt samhälle. Sverige har kommit långt på jämställdhetsområdet, men vi har mycket kvar att göra. Vi ska enligt lag ha rättvisa löner där kön, ålder, etniskt ursprung eller sexuell läggning inte ska spela roll. Tyvärr är vi inte där ännu.

Ojämställdheten finns med genom hela livet, i hela samhället. Elever begränsas av traditionella könsnormer vid studie- och yrkesval. Makt och inflytande är ojämnt fördelat mellan könen och vi har könsrelaterade skillnader i lön och karriär. Kvinnor utför mer obetalt arbete än män och har lägre pensioner som en följd av lägre livsinkomst. Det ojämställda uttaget av föräldraledighet, det ojämställda ansvaret för hem och barn och de negativa följder det får för kvinnors deltidsarbete, karriärer och sjukskrivningar är stora och viktiga frågor.

För att bryta ojämställdheten vill Centerpartiet att både flickor och pojkar från start får leka och lära utan de förutfattade meningar som samhället klistrar på dem. För att bryta ojämställdheten ska yrkesvalen grundas i informerade val och med inspirerande förebilder med både kvinnor och män på ledande positioner och i andra roller.

Sverige har en könssegregerad arbetsmarknad där kvinnodominerade sektorer har sämre villkor och lägre löner. 2016 var kvinnors lön 7.43 procent av mäns (SCB 2018). Att män i snitt tjänar 3,6 miljoner mer över livet än kvinnor, beror inte bara på löneskillnader utan även på mängd arbetad tid vilket påverkas av bland annat föräldraledighet, VAB, deltidsarbete, bransch, karriär och sjukskrivning.

En av motionärerna lyfter frågan om lagstadgad jämställdhetsplan.

På Island är det sedan ett drygt år tillbaka olagligt att betala högre lön till män om de har samma arbete som kvinnor. Den isländska lagen ska leda till att löneklyftan har upphört senast 2020. I praktiken innebär lagen att arbetsgivarna ska bevisa att de inte lönediskriminerar genom att utforma ett lönesystem grundat på lika lön-standarden. Arbetsgivaren ska först kartlägga vilka tjänster som finns på arbetsplatsen, och sedan beskriva vilka arbetsuppgifter och vilket ansvar som ingår i varje tjänst. Arbetsuppgifterna ska därefter värderas, poängsättas, efter hur viktiga de är för organisationens verksamhet. För tjänster som får samma poäng ska samma lön betalas ut. Men två personer som utför samma arbete behöver inte få exakt samma lön.

Lagändringen har mötts av olika reaktioner. De flesta isländska företagen har ingen erfarenhet av standarder, så för dem innebär lagen en stor förändring i den dagliga verksamheten och extra kostnader. Många företag kan komma att behöva anställa extra personal enbart för att administrera standarden. Positiva röster menar att ibland måste förändringar tvingas fram och välkomnar att standarden nu har blivit lag. Nu måste företagen gå igenom sitt lönesystem och bevisa att de betalar jämställda löner. Bevisbördan ligger inte längre på den som anser sig vara diskriminerad.

Lagen liknar till viss del vår svenska lönekartläggning. Lönekartläggningen i Sverige innebär att arbetsgivare ska göra en lönekartläggning varje år. Om en arbetsgivare har fler än tio anställda ska den även dokumentera arbetet med kartläggningen. Syftet med kartläggningen är att upptäcka, åtgärda och förhindra osakliga skillnader i lön mellan kvinnor och män. Även andra anställningsvillkor ska finnas med i lönekartläggningen, som till exempel tjänstebil, bostads- eller reseförmåner, bonussystem och liknande. Arbetet med lönekartläggning är en del i arbetsgivarens aktiva åtgärder. Aktiva åtgärder är ett begrepp i lagen som innebär ett förebyggande och främjande arbete för att motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett diskrimineringsgrund. I maj 2019 utkom Riksrevisionen med en granskningsrapport om lönekartläggningar. Riksrevisionens granskning visar att lagkraven i liten utsträckning kan påverka löneskillnader, särskilt hos små arbetsgivare. Riksrevisionen föreslår att diskrimineringslagens krav på lönekartläggning ses över.

För att bryta ojämställdheten vill Centerpartiet öka möjligheterna för fler kvinnor att starta företag, då ökar möjligheterna för kvinnors karriärvägar in i styrelserummen i näringslivet. Vi vill se en jämnare fördelning av föräldraledighet och obetalt arbete i hemmet. Ojämställdheten kan brytas då den ekonomiska friheten ökar för såväl kvinnor som män. Svensk lagstiftning är tillräcklig för att inte ska kvinnor diskrimineras avseende lön och karriär. Men vi behöver arbeta ytterligare för att komma till rätta med de ojämställda mönster vi har i samhället.

2017 arbetade knappt 30 procent av kvinnorna deltid och 10 procent av männen (SCB 2018). Deltid försvårar för löneutveckling och karriär. Centerpartiet vill arbeta för att deltidsnormen för kvinnor på arbetsmarknaden bryts, bland annat genom att se över hur arbetsmarknadens parter kan skapa rätt förutsättningar för fler att arbeta heltid.

Vi vill även värna och se över möjligheterna att vidareutveckla barnomsorgspengen så att familjer ska kunna välja förskola inom rimligt avstånd vilket ibland är utanför hemkommunens gränser.

Centerpartiet tycker att var och en ska få välja själv, men för att kunna göra bra val behöver vi tillgång till information om hur våra beslut kring föräldraledighet, deltidsarbete och pensionssparande påverkar vår framtida ekonomi. Därför vill Centerpartiet att Pensionsmyndigheten i samverkan med berörda parter (t.ex. mödravård, försäkringskassa, skatteverket, banker och skola) har ett informationsuppdrag riktat till föräldrar om livsinkomst.

En motionär vill se förtydliganden kring att alla schemalagda timmar på arbetsplatsen ska ge lön. Partistyrelsen anser att det är komplicerat i och med olika sorters anställningars karaktär. T.ex. kan tjänsteresor och konsulttjänster helt gå utanför en sådan reglering. Partistyrelsen vill se krafttag mot de ojämställda lönerna. Centerpartiet värnar den svenska modellen där parterna kommer överens om lön och övriga villkor, varför det är svårt att fatta beslut om exakt hur ersättning ska ges.

Partistämman beslutade:

Att Centerpartiet verkar för att de oförklarade löneskillnaderna mellan kvinnor och män försvinner.

Partistämman biföll följande motioner:

7.62 Att Centerpartiet verkar för ett jämställt samhälle.

Partistämman instämde i intentionerna i följande motioner:

7.63

7.64.1

7.64.2

Partistämman avslog följande motioner:

7.64.3

7.65: Jämställt försörjningsstöd

7.65.1 att det blir en ändring i socialtjänstlagen och således i Handboken för socialtjänsten.

7.65.2 att försörjningsstödet ska betalas ut jämställt till de sökande i hushållet som söker ekonomiskt bistånd.

7.65.3 att partistämman uppmuntrar partiets riksdagsledamöter att motionera i ämnet så att en lagändring kan bli möjlig på nationell nivå.

Partistyrelsens yttrande:

Motionen tar upp frågan om försörjningsstödet och det faktum att detta oftast betalas ut till mannen i hushållet. Motionärerna yrkar därför på att förändringar i socialtjänstlagen genomförs i syfte att uppnå ett mer jämställt försörjningsstöd.

Makten över den egna plånboken är en central del i att skapa ett mer jämställt samhälle. Därför måste samhället säkerställa att det svenska bidragssystemet inte koncentrerar den ekonomiska makten till mannen i familjen.

Det är fortfarande vanligast att försörjningsstödet betalas ut till mannen. Samtidigt är försörjningsstödet till för hushållet. Ekonomi är makt och egna pengar är frihet. Kombinerat med striktare krav på aktivering ger detta en tydlig signal att alla i ett hushåll som mottar försörjningsstöd ska vara aktiva i att utbilda sig och söka arbete. Det är inte rimligt att samhället är med och förstärker konservativa föreställningar om mannen som huvudsaklig familjeförsörjare.

Centerpartiet driver sedan 2018 frågan om att lagstifta om jämlik utbetalning av försörjningsstöd i familjer, där försörjningsstödet betalas ut 50/50 mellan båda personerna och har motionerat i riksdagen angående detta. Centerpartiet vill också att riktlinjerna till kommunerna ska tydliggöras så att samma krav på aktivering ställs på en man och kvinna som bor i samma hushåll och får försörjningsstöd. För att få försörjningsstödet utbetalt vill vi därför att båda personerna i familjen ska studera svenska, delta i praktik, arbetsträna eller söka jobb. Kravet på aktivering ska fungera som ett incitament för att fler ska komma ut i jobb. Detta är i allt väsentligt i linje med vad motionärerna föreslår och partistyrelsen instämmer därför i motionens intentioner.

Partistämman instämde i intentionerna i följande motioner:
--

7.65

7.66: Kvinnofrid

7.66.1 att Centerpartiet verkar för att mottagningar för våldsutsatta kvinnor instiftas i varje kommun, där ett team av läkare, socialtjänst, polis och psykiatri verkar.

7.66.2 att kvinnojourer och skyddade boenden lättar upp sina regler runt husdjur så att det inte blir en fråga om att avliva djur eller stanna i ett våldsamt förhållande.

Partistyrelsens yttrande:

Motionärerna tar upp behovet av rätt hjälp efter misshandel och våldtäkt. Motionärerna menar att den som blivit utsatt för misshandel i ett förhållande eller blivit våldtagen ska inte behöva uppsöka flera olika ställen, det ska räcka med ett. Motionärerna menar att den våldsutsatta personen ska kunna möta läkare, polis, socialtjänst och psykolog på ett och samma ställe.

Ingen människa ska behöva leva i rädsla för att bli slagen. Mäns våld mot kvinnor är idag ett stort och akut jämställdhetsproblem. De ideella kvinno- och mansjourerna har synliggjort

frågan och är en viktig resurs i kampen mot våldet. Idag saknas många gånger rätt rutiner och bemötande då våldsutsatta söker vård.

Centerpartiet vill se en nollvision för våld i nära relationer och sexualiserat våld. Det är av största betydelse att se över möjligheterna att personer, både män och kvinnor som utsatts för våld i nära relationer får stöd av samhället genom ökad tillgång till kvinno- och mansjourer, skyddat boende och andra liknande verksamheter. De ideella kvinno- och mansjourerna är en viktig resurs i kampen mot våldet och en långsiktig, renodlad och mer stabil finansiering av kvinno- och mansjourerna behöver utredas. Det är även viktigt att hälso- och sjukvården blir bättre på att upptäcka, bemöta och ge stöd till dem som drabbas av våld. Vårdgivare måste skapa rutiner vid vårdmöten för att det ställs frågor om våld till både kvinnor och män, för att tidigt upptäcka våldsutsatthet.

I den nyligen gemensamt publicerade tillsynsrapporten (Våldsbrott i nära relationer och sexualbrott mot vuxna – En gemensam granskning av polisens och åklagarens handläggning, februari 2019) från Åklagarmyndigheten och Polismyndigheten står det att läsa att brottsutredningar läggs ner trots att det i många fall finns ytterligare åtgärder att vidta. I 78 % av de granskade relationsvåldsärendena i Tillsynsrapporten har förundersökningen lagts ner och i cirka 21 % har åtal väckts. Med en ny sexualbrottslagstiftning är det av ytterligare vikt att Polis- och Åklagarmyndigheten har de resurser de behöver och gör sitt yttersta för att utreda anmälda våldtäkter och våldtäktsförsök.

Husdjur i våldsärenden har visat sig både påverka socialsekreterarens hantering av ärendet och möjligheten att få plats på ett skyddat boende. Det är inte ovanligt att både kvinnan och husdjuret utsätts för våld. Därför instämmer partistyrelsen med motionären om att skyddade boenden bör lätta upp sina regler runt husdjur så att det inte blir en fråga om att avliva djur eller stanna i ett våldsamt förhållande.

Partistyrelsen anser att de kvinnor som önskar ett samlat bemötande ska de kunna få det var man än bor. Hur man organiserar den verksamhet kan se olika ut mellan olika kommuner.

Partistämman beslutade:

att verka för att säkerställa så att våldsutsatta kvinnor ska kunna få ett samlat bemötande var de än bor i Sverige.

Partistämman biföll följande motioner:

7.66.2 att kvinnojourer och skyddade boenden lättar upp sina regler runt husdjur så att det inte blir en fråga om att avliva djur eller stanna i ett våldsamt förhållande.

Partistämman avslog följande motioner:

7.66.1

7.67: Utsatta män

7.67.1 att Centerpartiet ska verka för att män som utsätts för våld i nära relation ska ha samma rätt till samhällets hjälp och stöd

7.67.2 att Centerpartiet ska verka för att alla (kvinnor och män) som utövar våld i nära relation ska få hjälp att komma bort från sitt våldsutövande

Partistyrelsens yttrande:

Motionen tar upp att även våldsutsatta män ska ha samma rätt till samhällets hjälp och stöd som våldsutsatta kvinnor samt att alla (kvinnor och män) som har svårt att kontrollera sin aggressivitet ska få hjälp att komma bort från sitt våldsutövande.

Att utöva våld fysiskt eller psykiskt och låta sin aggressivitet gå ut över någon annan och skada någon annan är olagligt och således en kriminell handling. Våldsutövare får inte alltid den hjälp de behöver för att bryta sitt beteende och komma bort från sitt våldsutövande. Partistyrelsen ser ett behov av att samhället ser över hur det stödet kan förbättras.

Vi talar i större utsträckning om våldsutsatta kvinnor och barn än om våldsutsatta män, eftersom kvinnor och barn oftare utsätts för våld i nära relation än vad män gör. Män som utsätts har också behov av stöd och hjälp. För män kan det vara ett ännu större stigma och därför svårare att anmäla och att söka hjälp.

Därför är det av största betydelse, att alla människor som utsätts för våld, oavsett kön, får stöd av samhället genom ökad tillgång till kvinno- och mansjourer, skyddat boende och andra liknande verksamheter. De ideella kvinno- och mansjourerna är en viktig resurs i kampen mot våldet och de behöver en långsiktig, renodlad och mer stabil finansiering av kvinno- och mansjourerna bör utredas. Det är viktigt att hälso- och sjukvården blir bättre på att upptäcka, bemöta och ge stöd till dem som drabbas av våld. Vårdgivare måste skapa rutiner vid vårdmöten för att det ställs frågor om våld till både kvinnor och män, för att tidigt upptäcka våldsutsatthet.

Partistämman biföll följande motioner:

7.67.1 att Centerpartiet ska verka för att män som utsätts för våld i nära relation ska ha samma rätt till samhällets hjälp och stöd

7.67.2 att Centerpartiet ska verka för att alla (kvinnor och män) som utövar våld i nära relation ska få hjälp att komma bort från sitt våldsutövande

7.68: Assistansersättningen

7.68.1 att omprövningstiden inom assistansersättningen ändras till 4 år

Partistyrelsens yttrande:

Motionen föreslår att omprövningstiden inom assistansersättningen ändras till fyra år i syfte att minska påfrestningen för brukaren och anhöriga.

Gällande bestämmelser föreskriver att ett beslut om assistansersättning ska omprövas efter två år, för att avgöra om behoven fortfarande kvarstår. Skälen till omprövning grundar sig på det faktum att behov kan ändras över tid. För en del personer är det dock högst osannolikt att hälsotillståndet skulle förändras. Då tvåårsomprövningarna ofta är en mentalt påfrestande process för berörda, driver Centerpartiet sedan tidigare att systemet bör förenklas. Centerpartiet har därför i riksdagen föreslagit att det bör ses över huruvida det är möjligt att göra en schablonbedömning för de fall då hälsotillståndet inte förändrats till det bättre.

Partistämman instämde i intentionerna i följande motioner:

7.68

7.69, 7.70: Daglig verksamhet

7.69.1 att införa en ”habiliteringslön” för de personer som berörs av LSS-lagen.

7.70.1 att arbetsplatserna ska ansvara för handledarstödet för intellektuellt funktionshindrade

7.70.2 att det ekonomiska stödet ska följa med individen till arbetsplatsen

Partistyrelsens yttrande:

Motionen tar upp frågan om personer som har daglig verksamhet för att de inte kan verka på den öppna arbetsmarknaden. Motionärerna lyfter att habiliteringsersättningen ofta är mycket lågt satt och att den som uppbär ersättningen har svårt att klara sina utgifter.

Den som har daglig verksamhet kan från kommunen få en ersättning för sitt arbete på den dagliga verksamheten. Alla kommuner ger dock inte ersättning - i de fallen är individerna hänvisade till endast aktivitets- eller sjukersättning. 2018 infördes ett riktat bidrag till kommunerna för att kunna ge ersättning till de som går på daglig verksamhet. Statsbidraget har dock inte fått önskvärd effekt och saknar dessutom långsiktighet. För den som arbetar på daglig verksamhet med liten eller ingen ersättning, kan arbetet på den dagliga verksamheten i praktiken innebära en förlustaffär eftersom individen själv måste betala för mat och ibland också färdtjänst till och från sitt jobb.

Daglig verksamhet är reglerad i LSS och är en kommunal verksamhet som fungerar mer eller mindre bra i olika kommuner. När det gäller såväl daglig verksamhet som andra kommunala insatser enligt LSS, finns stora möjligheter att höja både kvaliteten i verksamheterna och valfriheten för den enskilde. Det har inte minst visat sig i Västerås stad, där man framgångsrikt infört LOV inom bland annat daglig verksamhet och ledsagarservice. LOV har fungerat som en motor för att utveckla insatserna och skapa ett bättre stöd för individerna. Partistyrelsen ser därför positivt på om fler kommuner väljer att införa LOV för LSS-insatser.

Centerpartiets utgångspunkt är att fler människor ska få möjlighet att försörja sig själva. Samhället måste bli bättre på att riva de hinder som bidrar till att personer med funktionsnedsättning inte får ett arbete. Drygt 7.21 procent av alla personer med funktionsnedsättning har behov av någon form av anpassat stöd för att kunna arbeta, där det vanligaste stödet handlar om möjligheten till nedsatt arbetstempo. I en rapport från SCB uppgav 66 procent av de tillfrågade att de skulle kunna arbeta om de fick någon form av anpassat stöd. Mot bakgrund av detta har Centerpartiet bland annat tagit ställning för att fler ska få möjlighet till stöd vid exempelvis eget företag.

En motion tar upp frågan om handledarstöd. I en del fall kan det vara mest lämpligt med handledarstöd från daglig verksamhet och i andra fall kan det fungera bättre om arbetsgivaren ansvarar. En tydlig och konstruktiv kontakt mellan arbetsplatsen och den dagliga verksamheten utifrån individens behov är viktig för att komma överens om vilket handledarstöd som behövs. Om arbetsplatserna blir skyldiga att ansvara för handledarstödet riskerar det dock att bli ett hinder för arbetsgivare att ta emot personer med funktionsnedsättning. Om vi arbetar bättre med att matcha ihop personer med funktionsnedsättning med företag som är i behov av arbetskraft, är det både ett sätt att få fler i arbete och att motverka negativa attityder. Ofta finns en rädsla hos arbetsgivare att göra fel samtidigt som intresset att anställa finns.

Partistyrelsen anser att det finns ett stort värde i att människor kan vara delaktiga i samhället och ha en meningsfull sysselsättning. Därför driver Centerpartiet sedan tidigare frågan om att utvidga rätten till sysselsättning till att omfatta även personkrets 3. Vad gäller habiliteringsersättningen är den ofta alltför lågt satt. Det är inte rimligt att man ska behöva betala för att arbeta. Partistyrelsen anser därför att kommunerna bör verka för att se över habiliteringsersättningen så att den ligger på en rimlig nivå.

Partistämman beslutade:

att Centerpartiet verkar för att utvidga rätten till sysselsättning till att omfatta personkrets 3
att Centerpartiet verkar för att kommunerna bör se över habiliteringsersättningen så att den ligger på en rimlig nivå.

Partistämman instämde i intentionerna i följande motioner:

7.69

7.70

7.71: LSS

7.71.1 att Centerpartiet verkar för att en part gör bedömningen av behovet av LSS oberoende av vem som ska utföra insatsen.

Partistyrelsens yttrande:

Motionen lyfter behovet av en rättssäker handläggning kring LSS-ärenden.

Många assistansberättigade och deras anhöriga upplever beslutsprocessen kring assistans som påfrestande. Då är det viktigt att besluten blir riktiga och att de som berörs känner trygghet i sina kontakter med Försäkringskassan. Personer som är berättigade till assistans har idag rätt till en egen tjänsteman på Försäkringskassan, men det är inte alltid som rättigheten tillämpas i praktiken. Centerpartiet driver därför sedan länge på för att Försäkringskassans uppdrag att säkerställa rätten till en personlig kontakt för assistansberättigade ska förtydligas.

Familjer där ett eller flera barn har en funktionsnedsättning eller särskilda behov är ofta tyngda av mängden kontakter med olika myndigheter som ofta krävs, vilket också handikapprörelsens kartläggning på området vittnar om.

Denna problematik var föremål för Riksrevisionens granskning kring stödet till barn och unga med funktionsnedsättning. Granskningen konstaterade att de berörda familjerna är i stort behov av en förbättrad samordning. Ett enigt socialutskott yttrade sig i januari 2012 över rapporten och ansåg att en försöksverksamhet med samordnare måste ges hög prioritet och påbörjas under 2012. Den förstudie som 2014 gjorts av SKL måste leda till att verksamhet påbörjas i större omfattning.

Behovet av ett förbättrat stöd åt de berörda familjerna är stort. Därför är det angeläget att se över möjligheten att införa en fungerande verksamhet med samordnare, där barn- och ungdomshabiliteringen ska fungera som en knutpunkt. Ökad samverkan och ansvarstagande för alla de som är inblandade hos respektive myndighet brådskar.

Då stat och kommun har ansvar för olika insatser inom LSS är det svårt att se hur en extern part skulle kunna göra bedömningen av behoven. Den part som har kostnadsansvar bör också vara den som utreder behovet. Dock anser partistyrelsen att den problematik som motionären beskriver kan lösas genom en förbättrad samordning och personlig kontakt i enlighet med ovanstående.

Partistämman beslutade:

att Försäkringskassans uppdrag att säkerställa rätten till en personlig kontakt för assistansberättigade ska förtydligas

att se över hur verksamhet med samordnare för familjer där ett eller flera barn har en funktionsnedsättning kan införas

Partistämman instämde i intentionerna i följande motioner:

7.71

7.72: Habilitering

7.72.1 att stärka individens rätt till att leva ett aktivt liv

7.72.2 att vårdval habilitering och fritt val av hjälpmedel införs i hela landet, till exempel med inspiration från Australiens modell

Partistyrelsens yttrande:

Motionen beskriver de problem som finns inom habiliteringen, där många personer med funktionsnedsättning upplever att de har svårt att påverka sina insatser och vilka hjälpmedel de kan välja. Motionen föreslår därför att vårdval för habilitering och fritt val av hjälpmedel införs i hela landet, i syfte att stärka individers möjligheter till rörelse och ett aktivt liv.

Habiliteringens uppdrag är ge stöd åt personer med funktionsnedsättning med att förebygga och minska svårigheter som funktionsnedsättningen innebär. Det kan till exempel handla om behandling, träning, rådgivning eller att prova ut hjälpmedel. Partistyrelsen delar den bild som beskrivs i motionen om bristerna inom habiliteringen. På många håll är tillgängligheten dålig och kvaliteten undermålig.

Partistyrelsen ser därför positivt på förslaget om vårdval för habilitering. Genom att öppna upp för fler aktörer kan möjligheterna till delaktighet för den enskilde öka. Det kan också stärka drivkrafterna att erbjuda insatser av hög kvalitet. Partistyrelsen ser fördelar med att kunna erbjuda fritt val av hjälpmedel i hela landet. Ett sådant system bör dock säkerställa att individen har tillräckligt med information för att kunna fatta informerade val. Det behöver också finnas tydliga mekanismer för att hindra en alltför stor kostnadsökning.

Partistämman beslutade:

att Centerpartiet verkar för att stärka individens rätt till att leva ett aktivt liv genom vårdval för habilitering och större möjligheter att välja hjälpmedel

Partistämman instämde i intentionerna i följande motioner:

7.72

7.73: Motion om mansjourer i Gävleborg

7.73.1 att Centerpartiet Gävleborg ska verka för att få mansjour i Gävleborgs län

7.73.2 att verka för att göra det lättare för mansjourer att få/söka pengar för sina verksamheter

7.73.3 att driva på för att mansjourer ska behandlas med samma respekt som kvinnojourer

Partistyrelsens yttrande:

Motionären lyfter frågan om mansjourer i Gävleborg och att de inte har samma förutsättningar som kvinnojourer, både vad det gäller finansiering och respekt från samhället.

Partistyrelsen delar uppfattningen att mansjourernas arbete ska ges respekt och bör ha en mer stabil finansiering. Men finansiering är inte bara ett problem för mansjourer utan även för kvinnojourer - både lokalt och nationellt. Centerpartiet har därför beslut sedan tidigare på att en långsiktig och mer stabil finansiering av jourerna bör utredas.

Partistyrelsen menar dock att motionen tar upp specifika förslag rörande Gävleborg som inte ska beslutas nationellt.

Partistämman avslog följande motioner:

7.73

7.74, 7.75, 7.76, 7.77, 7.78, 7.79: Alkoholpolitik

7.74.1 att Centerpartiet ska verka för alkoholmonopolets avskaffande till förmån för ett licensbaserat system

7.75.1 att konkurrensutsätta systembolaget genom att införa ett licenssystem för privatägda butiker, som på samma villkor och krav som systembolaget idag har, får sälja alkoholprodukter.

7.75.2 att det införs en alkoholmyndighet som kontrollerar att försäljningen sköts enligt lagar och regler.

7.76.1 att konkurrent utsätta systembolaget genom att införa ett licenssystem för privatägda butiker, som på samma villkor och krav som systembolaget idag har, får sälja alkoholprodukter.

7.76.2 att det införs en alkoholmyndighet som kontrollerar att försäljningen sköts enligt lagar och regler.

7.77.1 att systembolagets alkoholmonopol avskaffas

7.78.1 att Centerpartiet stryker kravet på ännu en utredning angående så kallad gårdsförsäljning av alkohol

7.78.2 samt att Centerpartiet medverkar till att sätta press på Systembolaget för att underlätta för lokala småproducenter att få tillgång till dess försäljningskanaler.

7.79.1 att Systembolagets forskning inom Alkoholforskningsrådet upphör och att alkoholforskning bedrivs inom Fortes verksamhet tillsammans med och i konkurrens med andra hälsorelaterade frågor.

7.79.2 att Systembolaget inte får ägna sig åt opinionsbildning

7.79.3 att Systembolaget snarast fram till dess att opinionsbildningen upphör årligen redovisar tydligt och utförligt hur medel används för opinionsbildning.

Partistyrelsens yttrande:

Motionerna yrkar på att systembolagets monopol avskaffas. Flera motioner yrkar på att särskilda licensbutiker för alkoholförsäljning införs.

Systembolagets bristande tillgänglighet drabbar i synnerhet mindre orter. Systembolaget har idag en alltför restriktiv hållning till nyetablering av såväl butiker som ombud på framför allt små orter. Systembolaget måste bli mer lyhört för kommunernas önskemål i denna fråga. Centerpartiet har även sedan tidigare tagit ställning för att Systembolagets öppettider ska utökas.

En låg alkoholkonsumtion är bra för människors hälsa och leder till färre sociala problem som våldsbrott och övergrepp. En stor internationell studie som presenterades i april 2017 och som baserar sig på erfarenheter från andra länder, visade att ett avskaffande av detaljhandelsmonopolet riskerar att öka andelen dödsfall i levercirros med 37 – 63 procent. Studien visade även på att antalet alkoholrelaterade dödsfall till följd av olyckor och självmord skulle öka. Mot bakgrund av detta ser partistyrelsen att det finns fördelar med Systembolagets detaljhandelsmonopol. Men ett detaljhandelsmonopol ställer också höga krav på både kvalitet och tillgänglighet.

Det svenska alkoholmonopolet gör att små producenter är helt i händerna på Systembolagets regelverk och logistikverksamhet för att nå ut till konsumenterna. 2014 ändrade Systembolaget sitt regelverk för hur distributionen ska gå till. Förändringarna har medfört att många små lokala producenter av hantverksproducerade alkoholhaltiga drycker fått svårare att få ut sina produkter på systembolagsbutiker i närområdet och i övriga landet. Centerpartiet menar att det är viktigt att det statliga Systembolaget som monopolföretag tar ett särskilt ansvar och säkerställer att förutsättningarna för små bryggerier och andra hantverksmässiga dryckesproducenter är likvärdiga i hela landet. Det är mycket olyckligt om små bryggerier som har stora avstånd till sina närmaste större orter missgynnas av Systembolagets regelverk. Det skulle i praktiken göra konkurrenssituationen ohållbar i stora delar av vårt land (exempelvis Norrlands inland). Det är även viktigt ur ett konsumentperspektiv att Systembolaget tar ett ansvar för utbudet i hela landet.

Det behöver även bli enklare för lanthandlare att bli Systembolagsombud. Centerpartiets partistämma 2017 fattade beslut om att införa ett enkelt system för att göra lanthandlare till lagerhållande ombud med Systembolagets priser som golv, med möjligheten att ta ut ett högre pris än Systembolaget. Detta skulle kunna öka tillgängligheten till Systembolagets tjänster men även förbättra lanthandlarnas lönsamhet.

En motion vill behålla Systembolagets monopol och menar att detta äventyras genom att införa gårdsförsäljning av alkohol. Motionen lyfter fram att tillgänglighet på alkohol driver fram en ökad konsumtion och därmed missbruk och alkoholskador. Däremot vill motionärerna att Systembolaget ska bli bättre på att ta emot lokalproducerat vin och öl in i monolets butiker och andra försäljningskanaler.

Under de senaste åren har det skett en kraftig framväxt av lokala mikroproducenter. Centerpartiet har länge drivit frågan om att den som yrkesmässigt tillverkar alkoholdrycker, efter tillstånd, ska kunna sälja alkohol i begränsade kvantiteter. Centerpartiet ser gårdsförsäljning som ett sätt att utveckla landsbygden. Partistyrelsen delar inte motionärens uppfattning om att gårdsförsäljning skulle riskera Systembolagets ställning eller driva fram en ökad konsumtion. Partistyrelsen anser därför att den utredning om hur gårdsförsäljning kan kombineras med Systembolaget som finns med i Januariavtalet är fortsatt viktig att få till stånd.

En motionär lyfter frågan om Systembolagets uppdrag att sprida information om alkoholforskning. Motionen yrkar på att Systembolaget inte ska ägna sig åt vad som motionärerna beskriver som opinionsbildning och att Systembolagets forskning inom Alkoholforskningsrådet ska upphöra.

Det statliga detaljhandelsmonopolet är en del av den svenska alkoholpolitiken. I uppdraget ingår att sälja alkohol utan vinstintresse och att erbjuda god service. Detaljhandelsmonopolet innebär också att Systembolaget har ett viktigt informationsansvar om en ansvarsfull alkoholkonsumtion och hur man undviker riskerna med alkohol. Detta gör Systembolaget bland annat genom den uppskattade tonårsparlören. Systembolaget ska dock inte ägna sig åt opinionsbildning i politiska frågor.

Partistyrelsen anser inte att det går att finna belägg för vad motionärernas anför om bristande kvalitet i alkoholforskningen som Systembolaget hänvisar till. Alkoholforskningsrådet är fristående från Systembolaget och utgörs av forskare samt företrädare för allmänna samhällsintressen. Beslut om forskningsinriktning inom Alkoholforskningsrådet görs oberoende av Systembolaget och ska utgå från en bedömning av forskningsprojektens kvalitet och vetenskaplighet. Partistyrelsens uppfattning är att politiken vare sig har kompetens eller bör ha som uppgift att bedöma kvaliteten på forskning.

Partistämman beslutade:

att Centerpartiet verkar för att Systembolaget som monopolföretag tar ett särskilt ansvar och säkerställer att förutsättningarna för små bryggerier och andra hantverksmässiga dryckesproducenter är likvärdiga i hela landet.

Partistämman biföll följande motioner:

7.78.2 att Centerpartiet medverkar till att sätta press på Systembolaget för att underlätta för lokala småproducenter att få tillgång till dess försäljningskanaler.

Partistämman instämde i intentionerna i följande motioner:

7.79.2

Partistämman avslog följande motioner:

7.74

7.75

7.76

7.77

7.78.1

7.79.1

7.79.3